

GLAS

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNEGA LJUDSTVA ZA GORENJSKO

PO POTI 29. NOVEMBRA IZ OBLASTI V IMENU LJUDSTVA V OBLAST DELOVNEGA LJUDSTVA SAMEGA

Ko ob Dnevu republike pregledujemo pot, ki smo jo prehodili od njenega rojstva sredi vojne vihré do danes, se nam zdi, da je ta pot daljša kot osemnajst let. Revolucionarne spremembe tako v materialni osnovi kot tudi v miselnosti našega človeka so tako velike, da jih pogosto niti mi sami ne moremo sproti dojeti in pravilno ovrednotiti. Tako smo mnogokrat razumeli razne spremembe v organih ljudske oblasti in druge pomembne ukrepe in reorganizacije zgolj kot formalno iskanje novih organizacijskih oblik, ne pa kot revolucionarni proces spreminjanja družbene strukture na poti, ki jo je nova Jugoslavija določila že v programu, sprejetem na zgodovinskem zasedanju v Jajcu.

Ves naš dosednji razvoj moramo torej razumeti kot premagovanje starega na poti k nečemu novemu. Do sprememb v ustavnem zakonu leta 1953 vsekakor ne bi moglo priti, če se ne bi delavsko in družbeno samoupravljanje, ki je bilo uvedeno že prej, dejansko uveljavilo. Tudi o novi ustavi, o kateri bodo v kratkem začeli razpravljati vsi naši državljani, ne bi govorili, če ne bi proces družbenega in delavskega samoupravljanja in razvoj našega komunalnega sistema že prerasel okvir starih ustavnih določil. Spremembe, ki jih predvideva novi osnutek ustave, so v tem, da se obravnava vloga našega državljanja povsem drugače, kot se je obravnavala v naši dosednji ustavi in v ustavah drugih dežel, kolikor jih do danes poznamo. Osnutek naše nove ustave ne izhaja iz tega, da državljanu neke pravice in da mu te pravice potem štiti, marveč obratno — državljanu, ki se združuje v najosnovnejših proizvodnih in družbenih skupnostih, daje polno pravico, da sam odloča o vseh vprašanjih, ki zadevajo njega osebno ter ožjo in širšo družbeno skupnost. Na eni strani to nedvomno pomeni poudarjanje vloge državljanja v našem novem

družbenem sistemu, na drugi strani pa obvezuje državljane, da s polno odgovornostjo pred družbeno skupnostjo te pravice tudi uporabljajo.

Tu gre za to, kar predvideva že program ZKJ, da se oblast spremeni iz oblasti v imenu ljudstva v oblast delovnega ljudstva samega. To ne moremo razumeti samo kot frazo, gre za dejansko pravico vseh državljanov, da soodločajo o vseh zadevah, gre za nadaljnje poglobljanje našega družbenega samoupravljanja. Dosednji razvoj delavskega in družbenega upravljanja je nedvomno potrdil, da so realne možnosti za korak naprej v tej smeri.

Seveda ne smemo pričakovati, da bo ta razvoj tekkel gladko, brez problemov in težav. Še danes je mnogo poštenih, delovnih in požrtvovalnih državljanov, ki so pripravljeni napraviti vse, kar je v interesu tako gospodarskega kot družbenega razvoja. Toda gre za mnogo več. Gre za to, da tak človek postane tudi aktiven činitelj našega družbenega razvoja, pri odločanju. To pa obvezuje naše politične organizacije — predvsem Socialistično zvezo in sindikate — da omogočajo ta proces, da se vsak državljan, vsak proizvajalec v taki vlogi dejansko lahko pojavi.

Ljudem je treba dati možnost, da razpravljajo o vseh problemih. To naj ne bo stvar samo ožjih odborov in tudi ne samo samoupravnega organa, marveč vsega kolektiva ali vseh občanov. Vse to seveda terja mnogo pojasnjevanja, solidnih analiz, ki naj osvetlijo probleme z vseh strani, tako da se bo lahko vsakdo, tudi tisti, ki zadeve prej ni poznal, opredelil za to ali ono stališče.

V naših komunah in v mnogih naših podjetjih smo v tej novi smeri dosegli doslej že zadovoljive rezultate. Kljub temu pa imamo še pojave birokratskih pojmovanj in

enostranskih gospodarsko-prakticističnih gledanj na nadaljnje uveljavljanje družbenega samoupravljanja. Nekateri še vedno zagovarjajo razne nedemokratske postopke in jih opravičujejo z gospodarskimi uspehi, ki so bili doseženi. Toda mi smo že tako daleč, da gospodarskih uspehov ne moremo oddvojiti od načina, s katerim so bili doseženi. Dosedanje izkušnje nam celo kažejo, da pritegovanje celotnega kolektiva h gospodarjenju in soodločanju ne vpliva samo na boljše odnose v kolektivu, marveč tudi na boljše gospodarjenje, torej je celo pogoj za boljše gospodarjenje. Zato se moramo vsi truditi, da tistim, ki jim stvari še niso jasne, le-te pojasnimo in jih aktivno vključimo v krog zavestnih samoupravljalcev.

Če hočemo pospešiti naš družbeni razvoj, potem ne moremo biti nezainteresirani za razne slabosti, ki se v našem razvoju pojavljajo, marveč moramo te slabosti spoznavati in jih odstranjevati. Pri tem pa ne gre za to, da določene osebe, ki uveljavljajo prakso, ki ni več skladna z našimi prizadevanji, menjamo, odstranjujemo, marveč moramo odstraniti take metode dela. Zakaj če skušamo reševati probleme le s personalnimi spremembami, potem sicer menjamo ljudi, toda stara praksa ostaja.

Naš celotni družbeni sistem se torej gradi od temelja — od spodaj navzgor. V zvezi s tem bo nova ustava prav gotovo prinesla veliko spremembo glede samih volitev, ki bodo podrejene vlogi osnovnih družbeno-ekonomskih in družbenih skupnosti državljanov, ki bodo imele v vseh zakonodajalnih organih svoje predstavnike. To pomeni, da se klasični sistem parlamenta in poslancev s tem ukinja in da začnemo graditi nov sistem, ki bo ustrezal družbenim spremembam, ki se v komuni že uveljavljajo.

Naš okraj je eno izmed najrazvitejših področij. Tudi v prihodnje se nam obeta hiter gospodarski napredek. Razprave o perspektivah nadaljnega gospodarskega razvoja našega okraja, načrti posameznih gospodarskih organizacij kažejo, da bo tempo gospodarskega razvoja v naslednjih letih najmanj isti, če ne večji, kot je bil doslej. To pa bo seveda možno, če bomo hkrati uspešno reševali tudi vsa zgoraj naštetá vprašanja, tako da bodo v prihodnje uspehi na področju gospodarskega razvoja tesno povezani z napredkom in poglobljanjem samoupravljanja v kolektivih, z vso večjo vlogo slehernega neposrednega proizvajalca in občana. Zakaj ni si mogoče zamišljati, da bi bil gospodarski razvoj uspešen, če z enakim prizadevanjem ne bi reševali tudi teh problemov, ki so osnovnega pomena.

JAKOB ZEN

Ob dnevu republike

iskrene čestitke

našim bralcem, naročnikom in
vsem delovnim ljudem

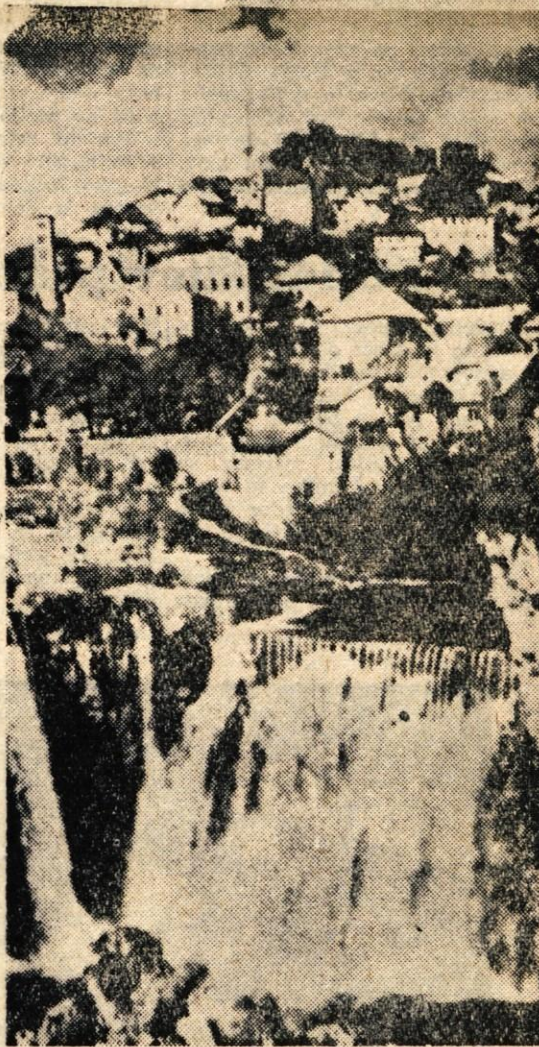
delovni kolektiv
Časopisnega podjetja
»GORENJSKI TISK«

Revolucija

Rojstvo

Rast

OBRAZI IN POJAVI

Urban in »Urbanik«

Zofka je doma iz zakotne gorske kmetije onstran Jelovice — na Cerkljanskem. Spoznala sva se v tistih težkih partizanskih dneh. Po dolgih letih se je končno tudi ona odločila in šla zdoma. Tako sva se to jesen slučajno srečala na zboru volivcev. Mene je zanesla tjakaj služba, njo pa, kot je povedala, silen dolgčas.

Pogovorila sva se. Govorila je o tistem večeru, ko smo pri njih čakali, da so žene dokončale za-

stavu, pravila, kako je bilo takrat, ko je ob volitvah organizirala skopejke, da so ponoči dostavile volivne lističe vsem starcem in bolnikom, pravila, pravila...

Zdaj pa je zaposlena tu v tovarni, kot je povedala. Toda stanuje pri svojem sorodniku Urbanu, ki ima družino in veliko stanovanje. Toda noče najemnine, ampak jim mora pomagati doma. Vsako popoldne, ko pride iz tovarne, mora paziti na otroke, pravi, pospravljati...

»In zdaj ti je dolgčas po tistih gričih?« sem jo pobaral.

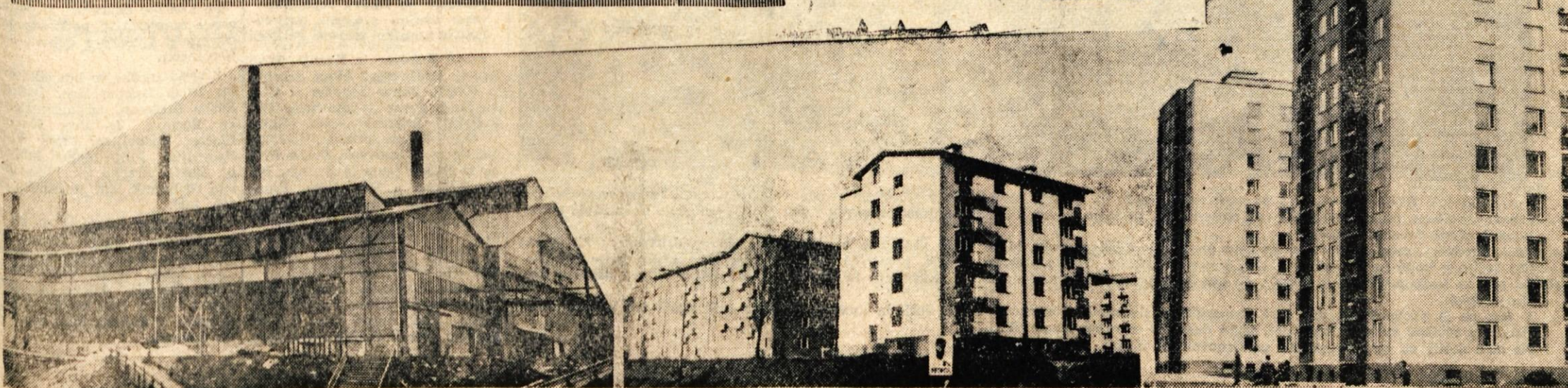
»Ne!« je dejala odločno in nekaj se je zbudilo v njej. Doma, kot je rekla, je bila zmeraj vajena po organizacijah. Zmeraj je hodila po sestankih, organizirala

je to in ono in čas je šel, kot bi pihnil. Tu ni v nobeni organizaciji več, niti na noben sestanek ne utedne, ne sme. Skoraj leto je že tu in prvič je šla tisti večer na zbor volivcev. Silno ji je dolgčas. Nič več ne ve, kaj drugi delajo, kaj se dogaja. Urban pa zmeraj pravi, da take stvari niso za vse. Njegova žena, niti starejši sin ali hči — nihče ne sme zaradi takih stvari zdoma. Zofka pa sploh ne. Nekajkrat ji je že Urban povedal, da je ni spravil s tistih gričev in sprejel pod streho za to, da bi »kolovratila« okrog. In tudi časa nima. Zmeraj ima polne roke dela.

Tak je torej Urban in ta »Urban« ni edini.

Spomnil sem se tiste kuharice, ki jo opisuje Lenin v zvezi s socializmom ljudi pri upravljanju države in videl, kako tisti ljudje, ki jim je to trenutno odvzeto, čutijo veliko praznino v tem, v čemer so kot osebnosti zaživeli.

K. M.

20 LET LJUDSKE REVOLUCIJE

ROJSTVO NOVE DRŽAVE

Cez nekaj dni — 1. decembra — bo minilo 43 let, odkar je bila proglašena država Jugoslavija. V dolgi zgodovini nacionalnega boja za osvoboditev izpod avstrijskih, madžarskih, turških in drugih sil, je bil to vsekakor velik dogodek.

Dve leti kasneje — 28. novembra 1920 — so bile volitve v ustavodajno skupščino te nove države. Ze na tistih volitvah so napredne sile pokazale nepričakovano moč, kar je prestrašilo buržoazijo, zakaj poslanci Komunistične stranke so dobile skupno 58 mest.

Te dni 1942. leta pa se je v Bihacu prvič sestala AVNOJ. To je bil začetek izgradnje nove vsebinsko drugačne države. Pravo rojstvo nove Jugoslavije pa je bilo na II. zasedanju AVNOJ 29. novembra 1943. leta. V malem mestu Jajcu je 142 delegatov iz vseh strani Jugoslavije sprejelo deklaracijo, s katero so odvzeli emigrantski kraljevi vladi vse pravice, da bi predstavljala Jugoslavijo, sprejeli so odlok o federativni ureditvi Jugoslavije s šestimi enakopravnimi republikami itd. Prav tako so takrat slovesno proglasili tovariša Tita za maršala Jugoslavije. AVNOJ je postal vrhovno zakonodajno in izvršilno telo jugoslovanskih narodov.

Pred 16 leti — 29. novembra 1945. leta — pa se je v slobodnem Beogradu sestala prva svobodno izvoljena Ustavodajna ljudska skupščina Jugoslavije, ki je slovesno proglasila Federativno ljudsko republiko Jugoslavijo in polnomočno odpravila monarhijo.

PRAZNE ULICE

Po izkušnjah, ki so jih imele organizacije OF v Ljubljani (iz 28. oktobra 1941), so organizacije OF tudi na Gorenjskem organizirale 1. decembra 1941 tega leta posebno manifestacijo enotnosti, in sicer tako, da so ob določeni uri vsi ljudje, ki so hoteli pokazati nezadovoljstvo do okupatorjev, bili doma. Tako so bile ceste in ulice, trgovine itd. prazne od 7. do 8. ure zvečer. Ta akcija se je takrat dobro obnesla v Kranju, Jesenicah in tudi v Trzinu.

ZOB ZA ZOB

Prvega decembra 1941 so partizani obsodili na smrt sedem nemških sodelavcev z »Dobrovo«, Lipnice, Cirč, Pševa in iz Poljanske in Selške doline. Partizani so jih prijeli in obsodili zaradi stalnega ova'anja aktivistov — domačinov, (to je povzročilo precej žrtv med pripadniki OF).

Oddolžitev padlim

Godešič, 26. nov. (P.) — Vas Godešič se je danes dostojno oddolžila spominu padlih za svobodo. Tik ceste so ob deseti uri odkrili spomenik padlim borcem in drugim žrtvam okupatorjevega nasilja. V hotavelski marmor so vklesana njihova imena in verz: »Bodočnost je vera, kdor zanjo umira, se dvigne v življenje, ko pade v smrt.«

Lahno so danes plapolale številne zastave, ko je vod pripadnikov

POT V AZIJO

Dne 1. decembra 1954. leta je predsednik Tito krenil na zgodovinsko pot v Azijo. Na potovanju, ki je trajalo polnih 70 dni, je obiskal Indijo in Burmo. To je bila prva večja »pot miru«, kot so jo imenovali naši ljudje, ki so s simpatijami spremljali predsednikovo potovanje in prijateljstvo narodov teh azijskih dežel. Največji uspeh podobnih potovanj in skupnih naporov našega vodstva v zadnjih letih pa je bila letošnja beogradska konferenca izvenblokovskih držav.

SLAVJE NA JESENICAH

V okviru proslave Dneva republike so jeseniški železarji 1952. leta slovesno spustili v pogon novo pražilno SM peč, kisikarno na Javorniku in visoke cowerperje ob glavni cesti zraven upravnih prostorov.

Ljudje in dogodki

Sibirski radioaktivni prah se še ni polegel na zemeljski površini, ko je iz Moskve prišel odgovor, da pristajajo na predlog anglosaskih držav, da bi v Zenevi obnovili pogajanja o prekinitvi jedrskih poskusov. To sporočilo je bilo sestavljeno tako spretno, da mnogim ljudem še vedno ni povsem jasno, kakšen bo značaj bodočih razgovorov v Zenevi. Priprajo se namreč še vedno o tem ali sovjetska vlada pristala na obnovo prejšnjih pogajanj, ali pa gre za začetek neklih novih razgovorov. Vsa ta ugotovitva so do začetka pogajanj postranskega pomena. Bistveno je, da se bodo 28. novembra zopet sešli v Zenevi tri članice »atomskega kluba«.

Znano je, da je sovjetska vlada pristala na obnovo pogajanj v Zenevi pod določenimi pogoji. V Londonu so mnenja, da ti pogoji niso takšnega značaja, da bi preprečili obnovo pogajanj že v osnovi. Zakaj zahodne države, ki so dale pobudo, da ženevske razgovore obnovijo, so morale naprej računati na zadržke, ki bi iz tega pred-

loga nujno nastali. Tehtanje izjav sovjetskega predsednika Hruščeva je privedlo do neklih zaključkov, ki jih v zahodnih glavnih mestih povezujejo s sovjetsko odločitvijo. Hruščev je namreč pred kratkim povedal, da je vprašanje prepovedi jedrskih poskusov treba povezati z ostalimi mednarodnimi vprašanji. To načelo bi za zahodna stališča pomenilo vsekakor precejšnjo oviro. Druga nerazčiščen-

je bombe preizkusili pod zemljo, je težko predvideti, da bo obnovo pogajanj imela za posledico prostovoljno prenehanje s poskusi. Najlaže je v tem primeru Angležem, ki niso predvidevali nobenih poskusov in je v tem primeru samo po sebi umevno. Američani vidijo v sovjetski težnji, da v času pogajanj opustijo poskuse, prednost, zakaj sibirski eksplozije so za sedaj zadovoljile sovjetske generale.

obrnjeni. Zahod očita Sovjetski zvezi, da bi želela razorožitev brez nadzorstva, Sovjetska zveza pa Zahodu, da želi nadzorstvo brez razorožitve.

Po prekinitvi septembrskih razgovorov v Zenevi so sledili poskusi na obeh straneh. Za svetovno javno mnenje je bil ta postopek velesil veliko razočaranje, zlasti nevezane države so kazale vedno večje znake užaljenosti. V Združenih narodih je

Po poskusih tečejo pogajanja naprej

na postavka je povezovanje ženevskih razgovorov o prepovedi jedrskih poskusov s splošno razorožitvijo in v kakšni meri namerava Sovjetska zveza ti dve vprašanji povezovati.

Najbolj pereče postaja vprašanje prostovoljnega prenehanja jedrskih poskusov. Prejšnja ženevska pogajanja so potekala v »nuklearnem zaklonišču«. Nobena od držav članice »atomskega kluba« ni v času pogajanj delala poskusov z jedrskim orožjem. Ta prostovoljna prekinitev je trajala skoraj tri leta. Po tem, ko je Sovjetska zveza letošnje jesen obnovila poskuse v ozračju, Amerikanci pa so svo-

Ameriški vojaški voditelji vse-

Prejšnji ženevski razgovori so bili prekinjeni v začetku septembra letošnjega leta, ko na 340 sejah niso našli skupnega jezika. Na ženevskih razgovorih so se zedinili o mnogih sporednih vprašanjih, glavne točke sporazuma pa so ostale še odprte. Razlike so največje glede nadzorstva. Sovjetska stran stoji na stališču, da je prepovedi z jedrskim orožjem treba združiti s sporazumom o splošni in popolni razorožitvi. Zahodni državi pa sta mnenja, da gre za dve različni stvari. Očitki so na obeh straneh približno enaki, samo

bila v obdobju velikih nuklearnih eksplozij sprejeta resolucija, ki predlaga prostovoljno vzdrževanje velesil, ki razpolagajo z jedrskim orožjem od jedrskih poskusov. Značilno je, da so proti tej resoluciji glasovale vse države, ki imajo atomsko orožje. Nosilci pobude so bile izvenblokovske dežele.

Obnovo ženevskih razgovorov ni deležna preveč optimističnih napovedi o izidu. Če bi velike sile upoštevale nerazpoloženje večine bi bilo to drugače. Toda njihovi politični načrti so včasih precej daleč od razpoloženja večine ljudi na svetu.

Zdravko Tomažec

Mladina in klubsko življenje

Ne bo odveč, če na kratko pregledamo kulturno prosvetno delo na Dovjem in v Mojstrani. Lahko ugotovimo, da je kulturna dejavnost v obeh krajih dokaj razvita. Najstojimo torej vse oblike: v okviru Prosvetnega društva »Jaka Rabič« delujejo dramska sekcija, mešani pevski zbor in knjižnica. Razen tega prirejajo tudi občanska predavanja. In če k temu prištejemo še filmske predstave in knjižnico v Mojstrani, potem je to seštevek celotnega kulturno prosvetnega dela v obeh krajih.

O prebivalcih pa tole: zelo se namreč zanimajo za filmske predstave, medtem ko za delo dramske sekcije ne kažejo posebnega zanimanja. Določene povedano: predstave, ki jih od časa do časa prirejajo igralci z Dovjete in Mojstrane, so le elabo obiskane. To velja tudi za gostovanje Cufarjevega gledališča z Jesenic.

Tudi očitke, češ da ni ljudi, ki bi uravnavali posamezne oblike kulturnega dela, ni utemeljen. Menda zlepa ni kraja, kjer bi udeležstvo tako postrtovalno delalo na kulturnem področju kot prav na Dovjem. Zal pa prebivalci njihove dobre volje in postrtovalnosti ne cenijo dovolj.

Posebno boleča pomanjkljivost v kulturnem delu pa je ta, da klubsko življenje še ni zaživelo. Seveda iz deloma opravičljivega

razloga: nimajo namreč primerne prostora. Ne kaže pa zanikati, da o klubu še niso razmišljali. Podoba je, da bi nudila Mojstrana s svojo docela delavsko strukturo prebivalstva, za razliko od Dovjete, kjer prevladujejo kmetje, ugodnejše pogoje za razvoj klubskega življenja. Če bi dobili primeren prostor, menda ne bi bilo daleč do ustanovitve kluba.

Razmišljanje o klubskem življenju pa odpira povsem novo vprašanje: Kaj počne mladina v svojem prostem času? Odgovor je dokaj preprost — prepuščena je sama sebi! Stopimo na primer zvečer v gostilno pri »Smercu«. Dvomim, če nas bo slika, ki jo bomo ugledali, posebno navdušila. Videli bomo namreč mlade ljudi, ki navdušeno mečejo karte. Ne trdim, da je to splošen pojav, vendar je primer, ki sili k razmišljanju. Težavnejši pa je odgovor: kam naj hodi mladina v

ZA RAZSVETLJAVO SE TELEFON

Radovljica (M.S.) — Pred kratkim so bile končane priprave za ureditev nove česne razsvetljave na Gorenjski cesti v Radovljici. Ko bodo pri Elektro Zirovica dobili potreben material (po vsej verjetnosti že v začetku prihodnjega meseca), bodo namestili stebre s kablji in lična svetilobna telesa.

Sedaj pa so vzdolž Gorenjske ceste spet skopali jarko, v katere polagajo 32-žilni telefonski kabel, ki bo povezoval Radovljico z Bledom in Jesenicami.

SOCIALISTIČNA ZVEZA JE NAJMOČNEJŠA ORGANIZACIJA

Na Koroški Beli deluje 16 različnih družbenih in političnih organizacij. Najmočnejša je prav gotovo Socialistična zveza, v kateri je vključenih skupaj z Javornikom okoli 2600 članov. Na drugem mestu je Planinsko društvo z 840 člani, DPD Svoboda s 530 člani, organizacija Zveze borcev s 400 člani itd.

večernih urah. Če bi imeli klub, bi bilo vprašanje manj pereče. V tem primeru bi kazalo poiskati le privlačne oblike klubskega življenja, ki bi pritegnile mlade ljudi.

Razmišljamo o tem! Menim, da bi prostor za klub le neke dobili, če bi se za stvar zavzeli vsi prebivalci obeh krajev. — S. S.

Pred 15-letnico svojega obstoja in v okviru Tedna tiska je pričela pretekli teden redakcija »GLASA« prirejati po naših krajih novinarske večere. S čim krajšo in zanimivejšo besedo posredujejo novinarji obiskovalcem najrazličnejšo problematiko. Novinarski večeri pa niso samo v besedi, temveč tudi v sliki. Da pa je mera pestrosti še zvrhana, poskrbi humorist »Lipe« iz Kranja in kvintet. Zato ni čudno, da so dvorane povsod polne. — Doslej so bili ti večeri že na Dovjem in na Koroški Beli. Slika iz Dovjete kaže, da je ljudem ta oblika »Glasa« všeč

STROŽJI KRITERIJI PRI OCENJEVANJU VOZNIKOV MOTORNH VOZIL

V prostorih Avtomoto društva Tržič se že nekaj let zvesto zbirajo tečajniki-vozniki motornih

vozil, poslušajo, se učijo in končno delajo voziške izpite. Zanimanje je tolikšno, da v Trzinu prirejajo mesečne tečaje. V tem mesecu je 40 tečajnikov, ki bodo preizkusili svoje znanje ob 1. do 4. decembra. Izpitna komisija bo tokrat že drugič ocenjevala s posebnim kriterijem, ki je po novem predpisan za vse tiste, ki žele imeti voziška dovoljenja.

Analiza je pokazala, da se je uspešno dvignilo teoretično znanje kandidatov, saj jih je od 2988

v okrajnem merilu opravilo izpit 2188 kandidatov ali 74%. Vendar pa gre ta uspeh v neki meri pripisovati preblagemu ocenjevanju pri praktični vožnji. Zato so v kriterij ocenjevanja uvedli določene spremembe, predvsem se zahteva večje znanje pri tistih stvareh, pri katerih so bile opazne najbolj grobe pomanjkljivosti.

Strožje mere so uvedene tudi za voznike-mopediste. Vinjenim mopedistom bodo takoj odvzeli voziška dovoljenja. — M. F.

22 odlikovanj zaslužnim

S SKUPSCINE OO RK KRANJ

Kranj, 25. novembra — Mira Svetinova je v imenu Republiškega odbora Rdečega križa Slovenije na današnji okrajni skupščini te

GORENJSKI FANTJE, KI SLUŽILO VOJAŠKI ROK,

pošiljajo ob Dnevu republike vsem svojim sovcem, prijateljem in znancom iskrene čestitke

Stane Rakovec iz Kranja, Ivko Rogelj iz Hrastja, Alojz Porenta iz Bitemj, Janez Jagodic iz Cirč in Emil Cerne iz Senčurja (vsi V.P. 7273 Prizren); Janez Meglič iz Grahov pri Trzinu, Stanislav Snedec iz Velesovega, Franc Perne in Erik Vagaja iz Kranja, Peter Kristan s Kor. Bele, Franc Rupar iz Sk. Loke, Stefan Simnic z Jesenic in Peter Mali z Golnika (V.P. 6318 Djakovo); Janez Košir in Slavko Pribovek iz Kranja (oba V.P. 1079/23 Kruševac).

Anton Vrhovnik, Peter Knific, Janko Ahačič, Hinko Podjavoršek, Janez Lotrič, Anton Knez in Ciril Poljanc (vsi V.P. 1228 Surdulica),

organizacije v Kranju podelila 22 odlikovanj najzaslužnejšim in postrtovalnim organizatorjem RK na Gorenjskem. Odlikovanci so prejeli zlato in srebrne značke, diplome in vsak od njih tudi rdeč nagelj, ki naj pomeni znak izredne osebnostne postrtovalnosti v tej človekoljubni organizaciji.

Po končani skupščini je odlikovance sprejel tudi podpredsednik Okrajnega ljudskega odbora Ivan Bertoncelj.

Z zlato značko so bili odlikovani: Erlih Uršula, Boh. Bistrica; Režla Prešeren, Jesenice; Francika Rozman, Jesenice; Davorin Blažon, Radovljica; Franc Vidic, Radovljica; Julija Mayer, Mošnje; dr. Marija Bračko, Sk. Loka; Marija Hribnik, Ziri in Slavka Jerb, Ziri.

S srebrnimi značkami pa so bili odlikovani: Matija Klinar, Jože Solar, Marija Majnik, Simon Zvan, Lojze Soklič, Maks Klinar, Jože Mertelj, Mirko Gorjanc, Franc Stiglic, Ivan Knific, Marija Bergant, Franciška Subi cin Vin-

NOVE RDEČE RUTKE — Te dni po vseh naših šolah sprejemajo nove člane v pionirsko organizacijo. Tisoče cicibanov se vključuje v prvo družbeno organizacijo. Ob teh slovesnostih podelijo novim članom legitimacije, okrog vratu pa jim privežejo nove rdeče rutke — znak pionirske organizacije.

To je izredno pomemben dogodek za novo generacijo mladega rodu, ki se prvič vključuje v mehanizem našega družbenega življenja. Oni se bodo kalili in vzgajali v okviru širšega kolektiva skozi pionirsko odrede, pionirske zadrage, mladinske organizacije itd. Na tej poti se bodo pripravili in utrdili, da nas bodo nekoč lahko nadomestili v delavskem in družbenem upravljanju in v javnem življenju sploh.

V tem pa je pomembnost teh, dasi neopaznih in skromnih slovesnosti v teh dneh in upamo, da bodo tudi starši teh mladih slovlencev z rdečimi rutkami znali dati temu dogodku ustrezen poudarek.

Na sliki motiv ob taki slovesnosti na Osnovni šoli Kranj-Primskovo.

PET KOMUN - PET PROBLEMŲ

Kaj so povedali predsedniki naših občinskih ljudskih odborov ob prvi OKROGLI MIZI uredništva Glasa

Proslavljamo dvajsetletnico tistih dni, ko je zavrelo od Jahorine do Pokljuke. Zavrelo ne le proti okupatorju, marveč proti mrčinjaštvu, proti krivicam in proti preteklosti sploh. V štirih letih težkega boja se je rodila - nova ljudska oblast. Na osvoboditvi območij so nastajali prvi narodnoosvobodilni odbori. V Srbiji slavijo tudi ti organi že drugo desetletje. Pri nas na Gorenjskem so bile volitve v te organe oktobra 1944, ko so na osvoboditvi krajev dozoreli pogoji za to. Temeljni nove države, nove revolucionarne oblasti v okviru Jugoslavije pa so bili postavljeni že ob I. zasedanju AVNOJ v Bihaču pred 19 leti, zlasti pa v dnevi II. zasedanja v Jajcu pred 18 leti, kar vse je prišlo do svojega vrhunca ob slovesni proglasitvi FEDERATIVNE LJUDSKE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE 1945, ko smo v teh novembrskih dnevih praznovali to največjo pridobitev revolucije.

Od prvih volitev v ljudske odbore v svobodi je potekalo polnih 16 let. Oblike ljudske samouprave so se v tem času močno razvile. Sprva smo imeli na današnjem območju okraja kar 8 okrajev s

tremi okrožji in nekaj sto krajevnih odborov. Postopoma pa, ko se je oblast vse bolj utrjevala in usposabljal, se je krčilo število okrajev, tako da imamo danes samo en okraj in le 5 komun. Toda sodelovanje državljanov v teh organih je vse bolj množično. Čas in razvoj sta prerasla prvotne oblike dela izvoljenih organov in v nekem smislu celo standardno obliko zborov volivcev. Preko raznih svetov, komisij, preko ankete, posvetovanj itd., bodisi v kolektivih ali v krajih, kjer stanujejo, ljudje sodelujejo v skupnem mehanizmu našega samoupravnega sistema in neposredno vplivajo na delo izvoljenih organov.

Hkrati z razvojem oblasti pa se javljajo seveda tudi težave in problemi. Ob nenehnih trenjih in protislovjih rastejo in dozorevajo nove oblike. Kateri problemi se pojavljajo danes? V naših krajevnih odborih, v stanovanjskih skupnostih, na občinah in drugod bi jih prav gotovo našli sto in še več. Hoteli smo se omejiti na najvažnejše in jih izbrali samo pet. O teh petih problemih so govorili predsedniki naših petih občinskih ljudskih odborov, ki smo jih povabili v našo redakcijo k tako imenovani OKROGLI MIZI.

3 Lovro Cerar, predsednik ObLO Tržič S to prakso smo začeli že pred nekaj leti

Teze, ki jih je tovariš Kardelj na Stalni konferenci mest posebej podčrtal, se polagoma uresničujejo. Podjetja postajajo dejansko samostojna, samostojna v tem smislu, da vodijo svojo gospodarsko politiko pri razdeljevanju svojih dohodkov. Kolektivi morajo voditi in čutiti, da je tu skupnost komun in da so nekateri objekti v občini prepotrebni tudi njihovim delavcem. S to prakso, s takim tolmačenjem po kolektivih, smo začeli že pred nekaj leti, ko smo šli v gradnje nekaterih objektov komunalnega značaja v širšem pomenu. Morali smo se opreti na gospodarske organizacije. Zelo težko je šlo, preden smo prebili z miselnostjo, da to ni zgolj stvar občine. V zadnjem času pa se je stvar bistveno spremenila, tako da nam to ne dela posebnih težav. Seveda moramo priznati, da nudijo občini v teh naporih vso pomoč politične organizacije. Tako smo dosegli najprej skupno sodelovanje pri asfaltiranju cest, kjer smo zbrali skupaj približno 7 milijonov dinarjev. Večja takšna skupna akcija je bila pri urejanju razsvetljave, kar je veljalo okrog 42 milijonov dinarjev. Se večja akcija pa je bila pri zbiranju sredstev za gradnjo kopališča, za kar je bilo potrebno 107 milijonov dinarjev. To so bila sredstva, zbrana predvsem v gospodarskih organizacijah občine, in sicer brez predpisov in obveznosti, marveč popolnoma na prostovoljni osnovi. Skupno so tako prispevali delovni kolektivi približno 180 milijonov dinarjev za komunalne gradnje v občini.

V posameznih kolektivih je bila težnja po uravnolovki, da naj bi namreč iz občine predpisali neka merila, koliko naj bi vsak prispeval. Tega nismo smeli narediti, zakaj upoštevali smo trenutne

potrebe in razmere kolektivov in vsak primer posebej proučili, tako da smo prišli do obojestranskega soglasja.

Prav tako sodi v ta krog emotivnosti v komun posebno posojilo, ki ga je ob garanciji ObLO razpisala Socialistična zveza, za ureditev družbenih prostorov in za nabavo radijske oddajne postaje. Zbranih je že 8 milijonov dinarjev. To je zlasti zelo pomembna politična akcija v komun, saj se kaže veliko razumevanje ljudi za skupne komunalne in družbene potrebe.

4 Franc Treven, predsednik ObLO Jesenice Krajevnim skupnostim dati materialno osnovo

Nekih posebnih uspehov pri razvijanju krajevnih odborov oziroma

ma krajevne samouprave še ne moremo beležiti. Zarodek teh skupnosti je pravzaprav v nekaterih občinah, ki so bile na območju današnje jeseniške komun. Z uveljavljanjem enotne komun so na teh območjih ostali krajevni odbori, ki pa niso pokazali zaželenega zanimanja za urejanje svojih območij. Končno pa ti organi niti niso imeli osnove za to. Centralna občina na Jesenicah je sicer delila sredstva po svoji uvidenosti in možnosti. Toda opazilo se je, da tak način nikakor ni razvijal pobude prebivalstva za reševanje njihovih krajevnih problemov. Za vsako malenkost so se obračali na občino, kar je vplivalo tudi na politično razpoloženje teh krajev.

To je vodilo do tega, da smo začeli razmišljati, kako bi v prebivalcih določenih krajev razvili več iniciative, več pripravljenosti za samostojno urejanje raznih lokalnih stvari. Tako smo predlasko leto dali krajevnim odborom 5 milijonov dinarjev, in sicer za Zirovnico, Kranjsko goro in Dovje. No, prvo leto niso tega denarja niti porabili. Kljub temu smo naslednje leto, se pravi lani, dali tem odborom znova 5 milijonov dinarjev, letos pa že več - 6 oziroma 7 milijonov dinarjev. Sedaj

so ljudje že zelo zainteresirani in porabijo ta denar za manjša dela njihove komunalne dejavnosti in tako znatno povečajo končno vrednost. Kar pa je glavno, to zelo pozitivno vpliva na politično razpoloženje ljudi. Zato smo letos sprejeli celo poseben odlok o krepitvi ekonomske osnove krajevnih odborov. Razen, že imenovanih krajevnih odborov, se sedaj uveljavljata še odbora v Ratečah in na Planini pod Golico. Prav tako se ti krajevni organi krepijo

Brez dvoma je treba najti drugi način množičnega sodelovanja državljanov z ljudskim odborom v konkretnih zadevah. Mislim, da bi morali pri tem slediti izkušnjam Socialistične zveze, da bi namreč sklicevali zbor volivcev v zvezi z določenimi vprašanji. Res je, da se vsi ljudje za vse zanimajo. Izmed teh pa se nekateri še posebno zanimajo za določeno stvar, za neko dejavnost, za katero so posebno zainteresirani itd. Zato mislim, da bi bilo treba sklicevati zbor volivcev ločeno po posameznih vprašanjih. Tako bi bila udeležba večja in prav gotovo tudi sodelovanje udeležencev bolj živahnost in bolj konstruktivnejše. Taka oblika bi bila za volivce prav spričo današnjega razvoja stanovanjskih in krajevnih skupnosti prav gotovo bolj zanimiva in bolj življenjska.

Na območju gorenjevaške občine je bilo ob združitvi samo eno podjetje, in to Marmor, ki pa je bilo tudi v težavah. V teh letih pa smo tam ustanovili nekaj novih obratov, asfaltirali smo ceste, zgradili nove objekte in podobno. Vsako leto smo v to območje investirali za gospodarski razvoj tega kraja kakih 100 milijonov dinarjev. In uspehi so se hitro pokazali. Od 60.000 dinarjev, kolikor je prej znašal narodni dohodek v tem kraju, se je že dvignil na 160.000 dinarjev, kar je velik uspeh.

Tudi z združitvijo z Železniki smo prevzeli novo odgovornost. To območje pa je sicer gospodarsko močnejše, kot je bila Poljanska dolina, saj ima dva močna industrijska objekta s približno 180 tisoč dinarjev narodnega dohodka na prebivalca.

Vse take in podobne težave postopoma in načrtno odстранjujemo. Med odborniki in v raznih

tudi v šestih stanovanjskih skupnostih na območju naše občine. Mi mislimo, te organe krepiti in usposabljeti, da bodo sposobni najemati posojila, postavljati svoje plane, samostojno izbirati investitorje za izvajanje novih del in podobno. Da bi prišli do ekonomske osnove, smo jim pustili razne dajatve oziroma sredstva, ki se zbirajo na njihovem območju. Te so sredstva od turističnih kart parkirnih prostorov, stanovanjskega prispevka in podobno.

Kako se bo to obneslo, še ne vemo. Morda v začetku ne najbolje. Sem pa prepričan, da je edina in dobra pot, ki združuje prebivalce določenih območij in utrjuje njihovo politično zavest.

5 Jože Nastran, predsednik ObLO Škofja Loka V skupni komuni se uspešno gospodari

Škofjeloška občina je na zadnjem mestu po ustvarjanju narodnega dohodka na Gorenjskem, in sicer ustvari letno 260.000 dinarjev na prebivalca. Po tem merilu jo prištevajo med nekoliko nerazvite občine, čeprav smo na povprečju Slovenije. Seveda je v občinah Jesenice, Kranj in Tržič ta dohodek dvakrat večji.

To je pravzaprav posledica teritorialnih sprememb v zadnjem času oziroma posledica združevanja krajev z različno stopnjo razvitosti. Pri tem mislim na priključitev bivše gorenjevaške občine k Škofji Loki v 1959. letu in letošnjo združitve z Železniki. Narodni dohodek na ožjem območju bivše škofjeloške občine bi lahko danes dosegel 350.000 dinarjev na prebivalca, kar pomeni 90.000 več, kot je sedaj. Toda take primerjave niso povsem na mestu spričo tega, da je to območje treba gledati kot gospodarsko celoto in uspeh ali neuspeh enega dela nujno vpliva na celoto, in sicer ne glede na občinske meje.

Na območju gorenjevaške občine je bilo ob združitvi samo eno podjetje, in to Marmor, ki pa je bilo tudi v težavah. V teh letih pa smo tam ustanovili nekaj novih obratov, asfaltirali smo ceste, zgradili nove objekte in podobno. Vsako leto smo v to območje investirali za gospodarski razvoj tega kraja kakih 100 milijonov dinarjev. In uspehi so se hitro pokazali. Od 60.000 dinarjev, kolikor je prej znašal narodni dohodek v tem kraju, se je že dvignil na 160.000 dinarjev, kar je velik uspeh.

Tudi z združitvijo z Železniki smo prevzeli novo odgovornost. To območje pa je sicer gospodarsko močnejše, kot je bila Poljanska dolina, saj ima dva močna industrijska objekta s približno 180 tisoč dinarjev narodnega dohodka na prebivalca.

Vse take in podobne težave postopoma in načrtno odстранjujemo. Med odborniki in v raznih

presežen, kakor bo presežen tudi celotni narodni dohodek, ki je bil planiran na 9,5 milijarde dinarjev. Seveda so še razna nesorazmerja med kraji, tako da od 15 milijard bruto produkta v celotni komun odpadle le okroglo 1 milijarda na Poljansko dolino, približno 2 milijardi na Selsko dolino in torej 12 milijard na Šofjo Loko. Te razlike in druge težave pa skušamo načrtno in zavestno odpravljati ob naporih in sodelovanju celotne naše komun.

napravah (kanalizacija, vodovodi, elektrika itd.). Skladno s temi bi prilagodili še načrte o zazidalnih površinah; kje naj bi širili stanovanjsko gradnjo, kje naj bi se razvijala industrija itd.

Vendar so vse to bolj strokovne stvari. Vsaj na prvi pogled. V bistvu pa je to širok družbeni problem. Ti načrti bodo morali odražati splošne potrebe in težnje celotnega prebivalstva. Zato bodo morali prebivalci sami aktivno sodelovati pri oblikovanju teh načrtov s svojimi predlogi in pripombami. Vazno je, da bodo ljudje pri tem sodelovali, da bodo te načrte prevzeli za svoje. Le tako jih bodo razumeli, spoštovali in zagotovili njihovo uveljavljanje. Sicer jih bo stihijski razvoj znova prerastel v našo skupno škodo in odgovornost pred znanjci.

- K. M.

Načrti in življenje

Nekdo si je z velikimi napori zgradil hišo. Zgradil si jo je tako, kot si je v zadnjem desetletju tisoče naših ljudi na Gorenjskem ustvarilo svoj dom. Toda se preden je hišo dogradil, so mu sporečili, da jo mora podreti. Občina je izdala odlok za brezpogojno odstranitev te stavbe, ker je bila postavljena na nepravilnem kraju. To se je zgodilo pred kratkim. Takih primerov pa je več. Ljudje se dostikrat zgražajo in obsojajo take pojave. Gre za to, da nobeden naš kraj še nima pravega perspektivnega urbanističnega načrta in življenjski tok razvoja vsak dan stihijsko ruši posamezne urbanistične zasnove. To velja zlasti za stanovanjsko gradnjo in še posebno za individualno gradnjo stanovanjskih hiš. Težnja po »idilni hišici v cvetju« polagoma spreminja kraje v nepretrgano »gorenjsko vas«.

Ni moč trditi, da se ljudski odbori niso zavzemali za to stvar. Marsikje so tudi potrošili lepe denarce za urbanistično ureditev. Toda v večini primerov se je vse nehalo brez uspeha, zakaj res je, da v nobenem našem središču oziroma v večjem kraju še nimamo urbanističnih načrtov. Življenje je namreč hitreje in močnejše od načrtov. V času, ko so arhitekti premišljevali, merili, računali in izdelovali idejne in druge načrte, so se ti kraji že tako spremenili, da načrt, ko je bil končan, ni bil več uresničljiv.

Spričo takega stanja so se marsikje sprizggnili s stihijo in popustili vse časi. Na nedavnem posvetovanju predstavnikov ObLO Gorenjske so ugotovili, da tako stanje vnaša zmeraj večje težave, zmeraj več zmede in vzporedno o tem tudi zmeraj več škode. Ugotovili so, da je potreben okrajni organ, ki bi se zavzemal oziroma vodil urbanistično ureditev naših krajev. Menili so tudi, da bi bilo lažje priti do načrtov postopoma. Najprej bi na primer izdelali zasnovo o prometnih zvezah. Temu

Milijardo din za kmetijstvo

v programu investicij za prihodnje leto

Kranj, 25. novembra - Tu je bila danes seja upravnega odbora Zbornice za kmetijstvo in gozdarstvo za okraj Kranj. Na seji so razpravljali o investicijah v prihodnjem letu. Skupno je predvideno, da bi za investicije porabili milijardo in 54 milijonov dinarjev. Investicije so usmerjene tako, da bi čimbolj pospešile proizvodnjo in specializacijo kmetijskih organizacij. Po izdelanem predlogu je največ investicij predvidenih za Kmetijsko posestvo Senčur, in sicer 367 milijonov din. Sledi KZ Dovje z 200, Kmetijsko posestvo Zabnica 195, Kmetijsko posestvo Poljce 70 milijonov dinarjev itd.

Prav tako so na seji govorili o slabem vzdrževanju traktorjev, o združevanju nekaterih kmetijskih organizacij in o drugih organizacijskih zadevah.

VPRAŠANJA

1. Kako v občinah gledate na decentralizacijo okraja oziroma prenosa raznih funkcij na komune? Kakšni so ti odnosi?
2. Kako ocenjujete zbor volivcev, kaj menite o slabi udeležbi in mlačnosti te oblike ljudskega parlamenta?
3. Kako občina dobi sredstva za razne skupne potrebe spričo tega, da so kolektivni svobodni v razporejanju dohodka?
4. Kako se uveljavljajo krajevni odbori in krajeve skupnosti? Kakšne so njihove materialne možnosti in perspektive?
5. Kako se v posameznih občinah vsklajajo določene neskladnosti ekonomskega razvoja in kakšne so težave?

1 Ivo Šefic, podpredsednik ObLO Kranj Odnosi med občinami in okrajem

Teze o odnosih med okrajem in komun, ki so bile v gradivu in potem tudi sprejete na nedavni skupščini Stalne konference mest, so v glavnem stališča, ki so identična s tistimi, ki jih je zastopal

naš ljudski odbor oziroma njegovi organi že dalj časa, čeprav seveda ne v povsem isti formulaciji. Zato je naš ljudski odbor tudi sprejel teze, ki jih je Stalna konferenca mest postavila. Glavna misel je v tem, da je komuna okvir, v katerem proizvajalci - upravljavci rešujejo skupne probleme in potrebe. V okviru okraja pa bi bilo treba reševati predvsem skupne interese komun. To se pravi, da bi se vloga okraja bistveno spremenila. Osnovna dejavnost okraja bi morala biti v

poslih, ki bi jih nanj prenesle komun in v poslih, ki bi jih republika izdvojila iz svojih pristojnosti. Tō naj bi bila glavna aktivnost okraja v prihodnje. S tem pa bi moralo priti v okraju do vsebinskih sprememb, ker bi le-ta postal skupnost komun. Torej skupnost komun, ne pa več njihov nadrejeni organ, kar danes še je v nekem smislu. Za prehod k takim vsebinskim spremembam oziroma za uresničevanje teh ciljev pa je potrebno, da se nekateri odnosi med okrajem in komuno radikalno spremenijo. Da se namreč spremenijo na ta način, da okraj ne bo več odmerjal sredstva komun, ampak obratno; da komuna oddaja del svojih sredstev okraju za opravljanje tistih funkcij, ki so mu jih komun poverile. Seveda ne gre tega vzeti dobesedno, zakaj okraj bo tudi zadržal določene funkcije, za katere potrebuje stalna določena sredstva. Vendar to ne spreminja osnovne težnje. Materialna osnova okraja bi morala biti sredstva komun oziroma osrednjih organov za opravljanje tistih funkcij, ki bi jih pustili oziroma prenesli na okrajni organ. Okraj bi tako postal središče za razpravljanje o zadevah, ki zanimajo komune. S tem pa bi se temeljito spremenile tudi metode dela v okraju. Namesto organa direktivnega značaja bi se okraj spremenil v iniciatorja določenih akcij, seveda glede na želje oziroma potrebe komun in v organ, ki bi imel nalogo koordinirati akcijo in delo komun, pri čemer bi jim moral dati učinkovito strokovno pomoč. V takih odnosih med komun in okrajem bi pravzaprav sčasoma izginilo vprašanje podrejenosti ali nadrejenosti z ene ali druge strani, zakaj komun ne bi samostojno oziroma po lastni želji prepuščale okraju določene stvari. V tem bi bila tudi bistvena sprememba v odnosih med okrajem in občno oziroma nova vloga okraja.

2 Franc Jere, predsednik ObLO Radovljica Preživela oblika

Mislim, da je zbor volivcev preživela oblika sodelovanja državljanov v komun. Razvoj v 15 letih, posebno pa z uvajanjem komunalnega sistema je dokazal, da smo že našli boljši način povezovanja volivcev s svojimi predstavniškimi organi. Zbor volivcev je odigral svojo vlogo v času krajevnih ljudskih odborov, ko še nismo imeli sistema družbenega in delavskega samoupravljanja in je bil edina oblika sodelovanja državljanov pri reševanju skupnih

problemov. Razumljivo je, da so se tedaj državljanji množično udeleževali zborov volivcev, zato ker je bil to edini način sodelovanja z ljudskim odborom.

V razdobju desetletnega razvoja delavskega in družbenega samoupravljanja so se delavci vse bolj vključevali v neposredno upravljanje gospodarskih organizacij preko delavskih svetov in upravnih odborov, v delo ljudskega odbora in njegovih svetov, komisi in krajevnih odborov. Jasn

LETOS KOLEKTIVNE NOVOLETNE NAGRADE

V petek so se na občinskem odboru SZDL v Kranju sestali predstavniki organizacij in društev okraja in se, tako kot vsako leto, pomenili o pripravah na letošnje praznovanje NOVOLETNE JELKE.

Poudarili so predvsem to, naj posamezne organizacije oziroma društva letos ne dajejo individualnih novoletnih nagrad, temveč naj predvsem tovarne, ki že imajo patronat nad šolami v občini, nagradijo otroke s kolektivnimi praktičnimi nagradami. Vsi so bili tudi mnenja, da se praznovanje NOVOLETNE JELKE usmeri zlasti na podeželje in da naj DEDEK MRAZ obišče vsa področja kranjske občine, kjer bo s spremstvom izvajal tudi program. V pripravah na praznovanje bodo sodelovali sindikati patronažnih podjetij, krajevne skupnosti in krajevne organizacije SZDL. — J. Z.

Na Dan republike v občini

Kranj, 27. novembra (S. S.) — Letos, ko praznujemo 20-letnico vstaje naših narodov, bodo v Kranju pa tudi v vseh drugih krajih občine proslave Dneva republike pripravljene še bolj skrbno kot prejšnja leta. Ponekod bodo praznik praznovali tudi z bolj ali manj pomembnimi delovnimi uspehi. Namenu bodo izročali na primer klubske prostore, do tega dne bodo adaptirali ali celo dogradili razna poslopja in podobno. Prav gotovo pa se vespoved vidijo mrzlične priprave za praznične dni. Povsod bodo v teh dneh prirejali proslave, kjer bodo sodelovale politične in družbene organizacije. Nedvomno pa bodo imele pri pripravah proslav večji delež Svobode in prosvetna društva in ne nazadnje šolska mladina.

Osebnostna proslava, s katero bo Kranj počastil 27. november, bo v ponedeljek, 27. novembra, ob 19.30 uri v Kinu Central. Sodelovali bodo Prešernov pevski zbor, ki bo ob tej priložnosti izvajal Rdečo kantato Radovana Gobca na besedilo M. Klinarja, in recitatorji.

V soboto, 25. novembra, ob 16. uri pa je v koncertni dvorani Delavskega doma koncertiral mladinski pevski zbor RTV Ljubljana pod vodstvom Janeza Kuherja. Koncert je bil namenjen šolski mladini.

Kranj bo to pot zabeležil tudi pomembno delovno zmago. V torek, 28. novembra, ob 10. uri bodo izročili prometu novi most čez Kokro.

Organizacije so dolžne pomagati strokovnemu šolstvu

Občinski ljudski odbor Kranj se je takoj po izidu resolucije Zvezne ljudske skupščine o izobraževanju strokovnih kadrov lotil odgovorne naloge, kako bi usmeril izobraževalne zavode, da bi imajo

ima pri reformi strokovnega izobraževanja odločilno besedo gospodarske organizacije, ki kadre potrebujejo in ki so dolžne, da povedo, kakšno naj bo teoretično

v zavod za strokovno izobraževanje prevzeli le 2971. Kaj bo na to rekel oče — delavec s številnimi otroki? In kaj govori ustava? Ali je res, kar govorijo naši voditelji, da so naložbe v strokovno izobraževanje najrentabilnejše? Ali je prav, da gospodarske organizacije plačajo strokovno izobraževanje pozi dinar? Zakaj se ekonomike note bojé mladih, šolanih kadrov?

Vsa ta vprašanja so privedla pristojne občinske organe, da so sklicali o tem vprašanju posvetovanje z direktorji podjetij, s predsedniki delavskih svetov, predstavniki vseh zbornic in drugih činiteljev, ki so jim rast in napredek našega gospodarstva in skrb za prihodnost mladine pri sre.

Prosvetni svetovalec za strokovno šolstvo je v podrobni analizi poročal o neuspehu ankete; poročal je, da se celo večje gospodarske organizacije kot tovarne Sava, Planika, Zvezda, potem Kranjsko gradbeno podjetje itd. vabilu, da izdelajo anketo, niso odzvale in anketo niso poslele. Poročal je o defektivnih pobudah itd.). Navzgor so grajali nepravilne odnose posameznih podjetij do kadrovskih vprašanj in so sklenili, naj pristojni organi Občinskega ljudskega odbora Kranj anketo ponovno pošljejo vsem gospodarskim organizacijam, te pa naj se obvezujejo, da bodo temu vprašanju posvetile vso skrb in da bodo anketo vestno izpolnile.

Podpredsednik ObLO Lojze Zabožnik je na posvetovanju poročal, da se je v občinskem skladu za šolstvo zbralo premalo sredstev za kritje vseh potreb obveznega in strokovnega šolanja. Manjka okoli 40 milijonov dinarjev; na drugi strani pa hranijo gospodarske organizacije več kot 20 milijonov neizkoriščenih sredstev za strokovno izobraževanje. Predlagal je, da bi gospodarske organizacije ta sredstva nakazale nekakemu skladu, ker bo le tako mogoče zagotoviti plače učno-vzgojnemu osebju in le tako bo mogoče prideti s sistematično opremo zavodov za strokovno izobraževanje s sodobnimi učnimi pripomočki, kar bo seveda vplivalo na kvaliteto izobolanih kadrov. Celoten zbor je potrdil to potrebo, predsedniki pa bodo skušali ta predlog uresničiti na prihodnji seji delavskega sveta. Prisotni so predlagali, da bi s takimi posvetovanji nadaljevali tudi v prihodnje, morda po posameznih gospodarskih panogah, ker bo le tako gospodarstvo prispevalo svoj delež k oblikovanju bodočih strokovnjakov. — V. K.

Kranjski GLAS

šemu komunalnemu gospodarstvu oblikovali številčno in strokovno tako usposobljene kadre, kot jih naše gospodarstvo potrebuje. Tu gre za fiziognomijo poklicev, za povezavo med teoretičnim in praktičnim delom, za vzgojo dobrih proizvajalcev in gospodarstvenih upravljalcev. Gotovo je, da

ne, da povedo to, koliko in kakšne kadre potrebujejo.

ObLO Kranj je postal že konec aprila vsem gospodarskim organizacijam vprašalne liste, kamor naj bi te vpisale potrebe po najrazličnejših kadrih za razdobje 1961 do 1971. Komisija, ki je ta material študijsko obravnavala, je dobila do konca oktobra (rok za vrnitev vprašalnih listov je bil 30. junij) le 93 odgovorov, in sicer je na anketo odgovorilo 181 industrijskih podjetij, 10 zavodov in društvenih organizacij, 5 gostinskih obratov, 4 kmetijske gospodarstva in le 29 obrtnih organizacij.

Kdor pozna gospodarstvo kranjske občine, ne bo mnogo razmišljal in bo dejal, da je odnos gospodarskih organizacij do kadrovskih vprašanj zelo negativen in vreden graje. Če k temu prištejemo še to, da so bile nekatere vprašalne pole površno izpolnjene, nekatere celo brez naslova podjetja, enemu upravičeno reči, da je bil ves trud komisije zaman. Tako gospodarske organizacije; na drugi strani pa bo ob koncu tekočega šolskega leta končalo obvezno šolo blizu 2000 mladih ljudi! Kam z njimi? Če so podatki v anketi resnični, jih bomo

Jutri ob 10. uri dopoldne bodo v Kranju otvorili novi most čez Kokro

Restavratorski in arheološki oddelek razstavlja

Kranj, 27. novembra (S. S.) — Te dni so obnovili pročelje Prešernove hiše, pa tudi notranjost je dobila lepšo podobo. Za Dan republike pa si bodo obiskovalci lahko ogledali v gornjih prostorih tudi novo razstavo, ki sta jo pripravila restavratorski in arheološki oddelek Mestnega muzeja.

Namen razstave je prikazati letošnje delo obeh oddelkov. — Restavratorsko dejavnost ponazarjajo nekateri novi postopki, predvsem pa snemanje zidnih slikarij z zidov ogroženih stavb in kopiranje fresk za bodočo galerijo muzeja, ki bo zajemala najbolj značilne spomenike srednjeveškega slikarstva in kiparstva na Gorenjskem.

Zanimivi so trije primeri snemanja zidnih slikarij s kmečke hiše na Vintgarju, ki bo zaradi rekonstrukcije ceste porušena. Prikazane so tudi restavrirane plastike iz 17. stoletja, ki jih je pred časom še prekrival debel sloj barvnih preslikav. Mnoge so bile na prvi pogled nepomembne, vendar so pod restavratorjevo roko začele v prvotni podobi. Razstava prikazuje tudi fotografije fresk iz 14. in 15. stoletja, ki so jih letos odkrili v Ožbaltovi cerkvi na Jezerskem. Freske so bile prestikane med okupacijo, in sodelo med temeljne kulturne objekte našega srednjeveškega slikarstva. Ko bodo te freske prihodnje leto dokončno restavrirane, bodo kulturni spomeniki kranjske občine obogatili z novim pomembnim objektom.

Arheološki oddelek pa razstavlja najpomembnejše letošnje najdbe s smledniškega gradu. To so predvsem pečnice iz 15. in 16. stoletja; pri nekaterih je glede na stilo obdelavo viden močan vpliv

Italije. Zelo zanimiv predmet je tudi kamnita pepelnica s pridački iz Naklega, ki sodi v rimsko dobo, in končno nagrobnik iz poznorimske dobe, ki je bil pred časom vžidan v lesko cerkev.

Razstava bo odprta do konca decembra.

TURISTIČNO DRUŠTVO POD STREHO

Kranj, 27. novembra (S. S.) — Po večletnem preseljevanju in utesnjevanju v drugih prostorih se bo Turistično društvo Kranj jutri ob 11. uri dopoldne končno le selilo v svoje novo domovanje na Koroski cesti 18. Seveda bo ta dogodek ugodno vplival na društveno delo v prihodnosti. Priznati pa moramo, da je društvo kljub nemogočim delovnim pogojem, tudi v preteklosti dosegalo uspehe, s kakršnimi se lahko ponašajo le redka turistična društva na Gorenjskem. V novih prostorih bo začasno tudi sedež Hortikulturnega društva Kranj.

JUBILEJNA RAZSTAVA AKADEMSKEGA SLIKARJA LJUBA RAVNIKARJA

Kranj, 27. novembra (S. S.) — V prostorih Mestnega muzeja bo jutri, 28. novembra, ob 17. uri odprta razstava akvarelov akademskega slikarja Ljuba Ravnika. Dogodek bo toliko pomembnejši, ker bo to deseta razstava umetniških del v Kranju. Razstavljena dela bodo obravnavala pokrajinske motive z Gorenjske, predvsem iz bohinjskega kota.

Ob tej priložnosti bo Klub kulturnih delavcev iz Kranja prizval tudi večer, na katerem bo avtor govoril o svojem delu.

Mnenja in predlogi

Pred meseci je KO SZDL Skofja Loka izvedla med hišnimi sveti na ožjem mestnem področju posebno anketo, s katero je skušala ugotoviti težnje in potrebe prebivalstva na področju družbenega standarda. Anketo so izpolnjevali hišni sveti na zborih stanovalcev tako, da je pri odgovorih sodelovala skoraj ena tretjina prebivalcev mesta Skofje Loke.

Anketa je zajela 51 hišnih svetov, nanjo pa je odgovorilo le 33 svetov ali 65 odstotkov. Na vprašanje, ali menijo HS, da je potrebno ustanoviti knjigovodski in administrativni biro, ki bi vodil računovodske in administrativne posle hišnih svetov, je 26 HS (74 % anketiranih) odgovorilo z da, ostali hišni sveti pa menijo,

da je ustanovitev tovrstnih birojev nepotrebna. Če bi na anketo odgovorilo še ostalih 18 HS, ki so

odgovorov lahko slepamo, da so HS kritično ocenili nove stanovanjske bloke (gradnja od leta

Loški DELAVEC

med najslabšimi, lahko upravičeno trdimo, da bi bil odstotek pozitivnih odgovorov na to vprašanje mnogo večji. Nekaj hišnih svetov je v anketi tudi predlagalo, da bi organizirali poseben seminar o upravljanju stanovanjskih hiš.

Zanimivi so odgovori na vprašanja v anketi, kakšna finančna sredstva bi potrebovali, če bi hoteli modernizirati stanovanjske hiše. Splošna ugotovitev je ta, da sveti navajajo dokaj visoke potrebe. Skupne potrebe dvajsetih hišnih svetov znašajo preko 24 milijonov dinarjev. Iz omenjenih

1954 dalje) in da so starejše stanovanjske stavbe že dokaj slabe. Zadnje ugotovitve potrjujejo tudi odgovori na nekatera druga vprašanja.

Na vprašanje, katera so najnujnejša popravila hiš, je odgovorilo 22 hišnih svetov. Ti menijo, da je treba nujno popraviti ostrešja in žlebove, električno napeljavo in drugo. Samo štirje hišni sveti pa so v anketi predlagali, kje bi lahko pridobili nove stanovanjske prostore s ceneno preureditvijo drugih prostorov. — J. P.

OTROŠKI VRTEC BI RADI

Vespoved, kjer se razvija industrija, se vzporedno s tem pojavljajo tudi nekateri družbeni problemi. V proizvodnji se namreč zaposlujejo tudi žene-matere in tako ostanejo otroci v času njihove odsotnosti bolj ali manj prepušteni sami sebi. Z raznimi občasnimi varuhi rešujemo le posamezne primere, ne rešimo pa problema kot celote.

Pred omenjenim problemom so se predvsem v zadnjem času znašli tudi v Zeleznikih. Zato so pričeli razmišljati, da bi ustanovili otroški vrtec. Vendar imajo težave s prostori. Prvotno so že računali na določene prostore, sedaj pa so se odločili, da ti za tovrstne namene ne ustrezajo. V Zeleznikih upajo, da bodo dobili otroški vrtec že spomlad. Organizacijo oziroma pokroviteljstvo nad njim bo verjetno prevzela stanovaljska skupnost. Predvidevajo, da bodo vključili v vrtce približno 30 otrok. — J.

Idejno delo prilagoditi potrebam

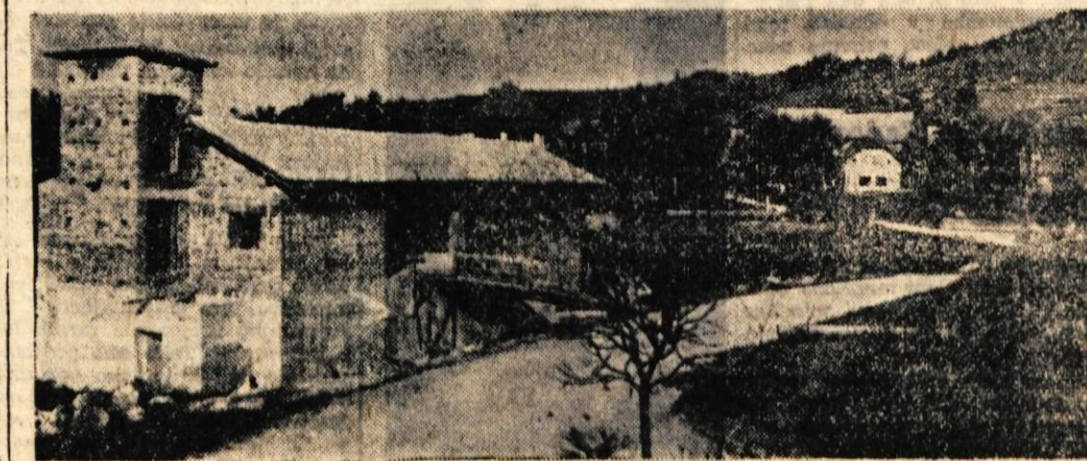
Skofja Loka, 25. novembra (P.) — Danes dopoldne je bila tu sedma letna konferenca Občinskega komiteja LMS Skofja Loka. Konferenci so razen številnih delegatov prisostvovali tudi zastopniki Centalnega in Okrajnega komiteja LMS ter predstavniki družbenopolitičnih organizacij iz občine.

Zadnja konferenca je ocenila delo mladinske organizacije po lanskeletni konferenci in pri tem opozorila na uspehe in tudi na nekatere pomanjkljivosti. O nalogah, smernicah in delu mladinske organizacije je v svojem uvodnem referatu razpravljala tovarš Japelj. Njegovo obsežno poročilo je zajemalo vsa področja dejavnosti Ljudske mladine.

Konferenca je začela vrsto vprašanj v zvezi z delom mladinske organizacije, ki jih tu ne moremo obravnavati zaradi obširnosti. Vključevanje mladine v delavsko in družbeno upravljanje ima velik vzgojni pomen za rast njho-

ve socialistične zavesti. Prav tako je tudi strokovno izobraževanje predvsem v zadnjem času zajelo precejšnji odstotek članov Ljudske mladine. V občini sta tudi dva kluba mladih proizvajalcev, vendar se njihovo delo usmerja predvsem samo na organizacijo posameznih predavanj. Ob analizi dela oziroma letnih konferenc osnovnih organizacij LMS so na današnji občinski konferenci ugotovili, da so te uspele, vendar so premalo obravnavale aktualne probleme v zvezi z delitvijo dohodka kakor tudi delitev samo. Tudi decentralizacijo delavskega samoupravljanja bi morali podrobneje obravnavati.

Idejno-politično delo je bilo v zadnjem času uspešno. Organizacije in aktivni Ljudske mladine so iskali novih oblik dela na tem področju. Skušali so, kar je tudi napotilo današnje konferenca za v prihodnje, da bi idejno delo čim bolj približali potrebam in interesom Ljudske mladine.

Vijugasta cesta Gorenja vas — Polhov Gradec nas pripelje v skrajni konec skofjeloške občine — v Lučino. Po pobočjih so raztresene prikupne hišice z rdečimi strehami in belimi zidovi. Vsak dan obišče ta zaselek tudi avtobus podjetja Transturist iz Skofje Loke. Z uvedbo redne avtobusne proge so vaščani zelo zadovoljni. Na sliki: Nedaleč od šole gradijo v Lučini stavbo, kjer bodo skladišča kmetijske zadruge in gasilski prostori.

Slovesnost na Trebiji

Trebija, 27. novembra — Tudi raztegnjena, toda prijazna vas Trebija v Poljanski dolini praznuje letošnje obletnico vstaje izredno živahno. Pojutrišnjem, to je na Dan republike, bodo v tem kraju ob deseti uri dopoldne odkrili spomenik padlim borcem in žrtvam fašistične terorja. Spomenik, ki bo stal pred modernim turističnim objektom »Dom pod planino«, bo dostojna oddolžitev 36 padlim za svobodo iz območja vasi Trebija, Fužine, Podgora,

Kladje in del vasi Stare Oselce. Spomenik bo posvečen tudi 21 nepoznamim padlim borcem, ki so v letih okupacije padli na tem območju. Stroški za ta spomenik so znašali poldrug milijon dinarjev. Prebivalci omenjenih vasi so v ta namen prispevali 40 kubičnih metrov lesa, nekaj denarja so prispevala tudi domača in okoliška podjetja, znesek dve sto tisoč din pa je prispeval občinski LO Skofja Loka. Toda kljub temu primanjkuje še precej denarnih sredstev za poravnavo vseh stroškov in tako je organizacija ZB NOV Trebija pred problemom, kje bi dobila še potrebna finančna sredstva.

Na Trebiji si prizadevajo, da bi bila slovesnost ob odkritju spomenika čimlepša in da bi tako res nosila obletožje Dneva republike in 20-letnice vstaje. Vsi prebivalci, zlasti pa še svoji padli, nestrpno pričakujejo to slovesnost. Postavitve spomenika je bila namreč že davna želja vseh, ki so se na kakršenkoli način borili za osvoboditev.

Na predvečer Dneva republike bo v gasilekem domu na Trebiji (tako namreč predvidevajo) slovesnost akademija. Na njej bosta sodelovala KUD Trebija in osnovna šola. Po okoliških hribih pa bodo zakurili kresove. Zvočniki bodo s priljubljenimi partizanskimi pesmimi vabili prebivalce na kraj slovesnosti.

F. Galbreš

Negospodarske investicije na območju radovljiške občine

Koliko smo letos gradili

Vse predvidene gradnje zaradi pomanjkanja denarja niso bile realizirane — Največ sredstev za stanovanja

V zadnjem četrtletju smo, z njim pa se zaključuje tudi gradbena sezona. Za letos predvidene gradnje so v glavnem zaključene; nekateri gradbeni objekti čakajo

vilo šole v Radovljici, ki je veljalo 1,4 milijona. Za gradnjo kulturnega doma v Lescah so planirali letos 20 milijonov, ki naj bi jih dala Tovarna verig. Zaradi težav z

na Jelovico 12 milijonov, asfaltiranje ceste Podnart-Kropa 9,5 milijona. Adaptaciji železniških postaj Radovljica in Lesce sta veljali 3,7 milijona. Za kanalizacijo, vodovod in regulacijo potokov je bilo predvidenih 55 milijonov dinarjev, uporabljenih pa okoli 46 milijonov dinarjev. Letos so asfaltirali cesto na Brezje, v Radovljici, v Lescah, v Predtrgu, popravili cestišča med Podvinom in Zapužami itd.

Največja investicija na blejskem območju je blejski vodovod. Skupni predračun za njegovo gradnjo je sprva znašal 185 milijonov, vendar bo zaradi podražitve del veljal okoli 260 milijonov. Večji del sredstev bo prispevala Investicijska banka Ljubljana, okoli 70 milijonov pa bo treba preskrbeti iz lokalnih virov. — Drugi objekt je blejski grad, za katerega so bila uporabljena sredstva od devizne razlike. Preureditev gradu je v glavnem končana, za dovršitev nekaterih del primanjkuje še 6 milijonov din, ki jih bo potrebno zagotoviti v prihodnjem letu. Za cesto v Vintgar so uporabili približno 3 milijone dinarjev in za prvo fazo del pri asfaltiranju ceste Bled-Ribno skoraj 13 milijonov. Za sanacijo Blejskega jezera je bilo letos predvideno 168 milijonov dinarjev, in sicer polovico iz republiških in polovico iz občinskih in okrajnih sredstev. 8 milijonov bo veljala adaptacija Zdravstvenega doma Bled. Za elektrifikacijo vasi Hetunje je bilo iz občinskih sredstev oddeljenih 351.000 dinarjev, 70.000 pa bodo vaščani zbrali sami. Naročeni so tudi načrti za šolo na Gorjah, za katero bodo še v letošnjem letu zagotovljena sredstva za začetna dela.

Med negospodarskimi investicijami na bahnjskem območju bi kazalo omeniti elektrifikacijo naselja Ribčev Laz, ki bo veljala do konca leta poldrugi milijon. Rekonstrukcija ceste v Sotesko je

Na brodu v Bohinju se je Sava že zelo približala cesti in vse je kazalo, da jo bo začela spodjedati. Zato so že letos poletni tu zgradili prvi del obrežnega zidu, ki pa ga je oktobrsko neurje precej razdejalo.

finansirana iz republiških cestnih skladov in znaša 9 milijonov dinarjev. Za vodovod v Bohinjski Bistrici bodo uporabili skupno 15 milijonov dinarjev, za kanalizacijo pa okoli 1 milijon. V stavbo

izobraževalnega centra je bilo za letos predvidenih 21 milijonov dinarjev, 15 milijonov pa za stanovanjski blok pri klimatskem zdravilišču Staneta Zagarja. Za uređitev weekend naselja Ribčev Laz

so predvideli 4 milijone dinarjev, uporabili pa so celo nekoliko več. Ureditev naselja v Bistrici velja 2 milijona dinarjev, nov stanovanjski blok v Bistrici pa okoli 25 milijonov. — M. Sosič

Uresničiti je treba nove naloge

ZAKAJ NI MLADIH?

TRŽIČ, 26. novembra — V dvorani Svobode je bil sinoči redni letni občni zbor DPD Svobode, ki se ga je udeležilo okoli sto članov in gostov. Kljub temu, da niso bili navzoči vsi člani, je bil občni zbor zelo pomemben za nadaljnji razvoj kulturnoprosvetnega življenja v občini.

Letos je bila vsekakor najbolj kim pa je novi kapelnik ustanovil delovna godbena sekcija, ki je še plesni orkester (prvi), ki se je dobila precej novih instrumentov, na občnem zboru predstavil s tre-

sekcije so sodelovali na več turnirjih izven Tržiča, nekaj pa so jih priredili tudi doma.

V najtežjih pogojih dela dramska sekcija, ki ji je v zadnjem letu uspelo nastudirati samo dve deli, ostali načrti pa so bili neizpolnjeni. Tej sekciji se je primerilo celo to, da je na Dan žena zaigrala enodejanko, ne da bi predtem igralci vsaj enkrat vadili na oču.

Predsednik društva je v poročilu med drugim rekel, da si odbor pred kratkim letom dni ni delal iluzij, vendar je kljub temu dosegel določene uspehe, ki jih ne gre omalovaževati, zlasti zato, ker so bili doseženi v dokaj težkih pogojih. Vse delo je sponelo le na nekaj odbornikov, ostali pa se niso udeleževali niti rednih sej. Kako naj bi potem takšni ljudje pomagali prosvetnemu društvu, da bi se rešilo iz težav?

V razpravi so vsi bolj ali manj govorili o mladini in njenemu delu v Svobodi. Starejši so sicer trdili, da mladi ne morejo priti v društvo, ker sta jim več kino in ples, mladi pa so trdili, da jih za delo v Svobodi ne znajo zanimirati. Kje je rešitev? Predvsem v tem, da star način dela ne bo več zadovoljil mladih, temveč le odbija. Prav zaradi tega bo moral nov odbor, ki ga zopet vodi poštvovalni prof. Rakovec, sprejeti stare oblike dela, da bo s tem v kulturnoprosvetno dejavnost lahko vključil tudi mlade.

L. Erjavšek

Tržiški VESTNIK

v zadnjem času pa se poklicnega učitelja in kapelnika (Marjan Sajovic). Tako je iz nekdanje »godbe« nastal pihalni orkester z dokajšnjimi kvaliteta, kar je dokazal na več koncertih in na reviji pihalnih orkestrrov kranjske in tržiške občine. Prav pred krat-

mi deli Glenn Millerja. — Na ta način si je godbena sekcija pridobila tudi precej mladih godbenikov in s tem dala pudarek času, ki je mladim najbolj dovozen.

Pevska sekcija, ki sicer ni preveč številna, je letos dosegla že vrsto priznanj v več krajih na Gorenjskem. Z Gobčevco »Rdečo kantato« je sodelovala na proslavi na Poljanah in v Ljubljani, izvajala pa jo bo tudi jutri na slavnostni akademiji v počastitev Dneva republike v Tržiču. Prvič po dolgi letih je uspelo poštvovalnemu zborovodji Otonu Zazvojni ponovno ustanoviti moški pevski zbor, ki se je prejšnji mesec prvič predstavil. Prav ta sekcija pa najbolj občuti pomanjkanje mladih, predvsem pa moške mladine.

V čitalnici se razvija razgibano življenje šahovske sekcije, ki zajema mnogo mladih, žal pa ji manjka strokovne pomoči. Člani

je treba razmisliti, katere šole in katere stroke naj bi na Jesenicah

O strokovnem šolstvu v jeseniški občini

Več načrtnosti in sodelovanja

Na zadnjem skupnem plenumu ObSS in ObO SZDL na Jesenicah so precej govorili tudi o strokovnem šolstvu. Jeseniška občina nedvomno sodi med zelo razvite okoliše. Njena gospodarska moč je v izredno visokem odstotku prebivalstva, ki je zaposleno v industriji in v sorazmerno visokem narodnem dohodku na zaposlenega. Zato ni nič čudnega, če daje Železarna 81 odstotkov skupnega bruto dohodka oziroma 90,8 odstotka narodnega dohodka. Ta podatek pa potrjuje, da je potrebno strokovnemu izobraževanju posvetiti večjo pozornost.

Strokovno izobraževanje v jeseniški komunli v glavnem zajema: strokovno izobraževanje mladine in strokovno izobraževanje odraslih. Mladina jeseniške občine pa se izobražuje v naslednjih strokovnih šolah: železarski industrijski šoli, tehnični srednji šoli,

gospodinjstvi šoli, administrativni šoli in dopisni ekonomski šoli.

Jeseniški KOVINAR

Pri izobraževanju mladih je ugotovljeno, da je politehniška oz. dopolnilna tehnična vzgoja na osemletkah še zelo skromna. Zato jo je potrebno nenehno razvijati, poglabljati in prilagajati jeseniškim potrebam in lokalni kadroviški politiki. Na plenumu so bili mnenja, da naj bi bilo polidno usmerjanje mladine bolj sistematično, da bo težilo k strokam, ki jih v okviru jeseniške komunle najbolj potrebujejo. V jeseniški občini primanjkuje strokovnih kadrov in sicer razen v industriji tudi v trgovini, v podjetjih komunalnih uslug, servisnih, gostinstvu, turizmu itd. Prav v zvezi z rekonstrukcijo Železarne, morajo že sedaj misliti na izšolanje bodočih delavcev, ki bodo delali v novih obratih.

V strokovnem izobraževanju odraslih so potrebe po izobraževanju vedno novih delavcev, v specializaciji že zaposlenih, prekvalifikaciji, dopolnilnem in splošno strokovnem izobraževanju. Podjetja so zelo skrbela za izobraževanje odraslih, vendar bi bilo potrebno tu več načrtnosti in sodelovanja. So primeri, da se postavijo nove priprave in stroji, ki večkrat stojijo ali malo delajo, dokler se delavci ne izšolajo in naučijo njihovega delovanja. Zato

forsirali in v katere šole bi jeseniški učenci hodili v druge kraje. — M. Živkovič

Pred praznovanjem 22. decembra — Dneva JLA

Obširen program prireditev sprejet

Program prireditev v počastitev 22. dec. — Dneva armade so v minulnem tednu že sprejeli na zadnji seji pripravljalnega odbora. Ker praznik sovpada z letošnjim praznovanjem 20-letnice revolucije, bodo Tržičani postorbeli, da bo to praznovanje zares skrbno pripravljeno. Društva v sodelovanju z JLA že zbirajo 10-članske ekipe, ki bodo od 1. do 10. decembra tekmovalle in se pomerile v streljanju z zračno puško, v kugljanju, šahu, nogometu in odbojki.

Tržičani bodo vsestransko poskrbeli za tesnejše sodelovanje med pripadniki JLA in njimi. Tako bodo n. pr. vojaki obiskali tržiška podjetja Peko, BPT in Tovarno kos in srpov in se pogovarjali s predstavniki sindikalnih podružnic in organi samoupravljanja. Namen tega obiska je tudi v tem, da se bodo pripadniki podrobneje seznanili s proizvodnim procesom in delavskim sa-

moupravljanjem v podjetju. Da pa ne bodo pozabili na granicarje, bodo obiskali tudi karavle, in to predvsem starejši mladinci iz območja tržiške komunle.

Vse šole pa bodo organizirale 19. decembra ekskurzije v garnizon v Križe.

Centralna proslava bo na predvečer, to je 21. decembra, in bodo na njej sodelovali člani TVD Partizan, JLA in šolska mladina.

V Križah bodo pripravili telovadno akademijo samo za pripadnike JLA.

V samem garnizonu bo dvoje predavanj, in sicer prvo pod naslovom Začetek razvoja NOB v našem kraju, drugo pa Delavsko samoupravljanje.

Da bi program uspešno izvedli, so imenovali tričlanske komisije, ki bodo takoj pričele z zbiranjem denarnih sredstev po podjetjih in ustanovah. — M. F.

Gradnja žičnice odložena

Tržič (B. F.) — Čeprav je bilo prvotno predvideno, da bo že za letošnjo zimsko sezono stekla žič-

nica (vlečnica) na Zelenico, smo zvedeli, da so morali z gradnjo prekiniti. Prizadevni Tržičani so se namreč hoteli lotiti vlečnice na lastno odgovornost, ker pa gre v tem primeru le za precej velik objekt, takšen način gradnje odpade. Zatorej je potrebno gradbeno dovoljenje in tudi strokovni načrti. Ker pa tega razumljivo ni bilo moč pravčasno zagotoviti, tudi z žičnico na Zelenico letos še ne bo nič. Za naslednjo zimsko sezono pa se že lahko nadejamo, da bo zeleniško smučišče modernizirano.

DO LETA 1965

TEKMOVANJE CICIBANOV IN PIONIRJEV

Tržič (B. F.) — AMD Tržič je tudi za letošnji praznik Dneva republike pripravilo za najmlajše priljubljeno tekmovalje s skiroji in bicikli. Tekmovanje bo 29. novembra ob 10. uri, in sicer za cicibane in pionirje med četrtem in petnajstim letom starosti.

IZOBRAŽEVANJE MLADIH

5. 1. decembrom bo Občinski komite mladine organiziral redno 5-mesečno politično mladinsko šolo in dve šoli za življenje. Slušatelji politične šole bodo imeli predavanja v dvorani zbora proizvajalcev ObLO Tržič, razen tega pa bodo v Cantarjem domu organizirali v decembru še MLADINSKO TRIBUNO. Na predavanjih, ki jih bodo prirejali vsaki 14 dni bodo obravnavali predvsem gospodarsko problematiko podjetij in izobraževanje mladih.

Podjabelj (B. F.) — Z gradnjo nove ceste do novega tunela na Ljubelju nadaljujejo, čeprav še niso dokončno pripravljene. Pričakovati pa je, da ne bo večjih zastojev, ker so na razpolago sredstva. V kolikor ne bi bilo večjih ovir, bo nova cesta dograjena do leta 1965.

Nova cesta bo peljala nad Tržičem, za novo šolo, tako da sedanjke ozke ulice skozi Tržič ne bodo ovirale iz leta v leto večjega tranzitnega turističnega prometa. Razen tega bo tudi dohod na Blejsko cesto odprt in zaradi tega ne bo več tolikšnih neprijetnosti, kot so bile doslej.

DA NE BO PREPOZNO

Tržič (M. F.) — ObO SZDL v Tržiču prav v teh dneh sklicuje posvet s predstavniki tržiških podjetij in vseh tistih organizacij, ki želijo razmišljajo o sprejemu dokika Mrza. Pogovorili se bodo o pripravi za novoletno praznovanje in pravični kolektivni obdaritvi tržiških otrok.

KRVODAJALSKA AKCIJA NA JESENICAH

Občinski odbor Rdečega križa je tudi letos glavni pobudnik za krvodajalsko akcijo, ki bo v dneh 27. in 28. novembra in 1., 2., 5. in 6. decembra 1961.

Zato so sklicali posebni plenum RK, na katerem so obravnavali krvodajalsko akcijo v jeseniški komunli. Odzivem krvi bo v obratni ambulanti na Jesenicah. Na plenumu so bili tudi predstavniki terenskih organizacij RK, podjetij, množičnih organizacij in ustanov.

Prijave krvodajalcev bi morale biti končane 16. novembra. Omejen datum je že mimo, toda prijav ni toliko, kot so jih pričakovali. Krvodajalska akcija je vsekakor potrebna in zato ne bi smelo biti domaćina, ki bi šel mimo te akcije.

Torej ne odlašajmo preveč, ker čas hiti, marveč se v čim večjem številu odzovimo temu humanemu klicu in darujmo kri, ki bo reševala marsikatero človeško življenje. — K. F.

Aktivnost Zveze borcev

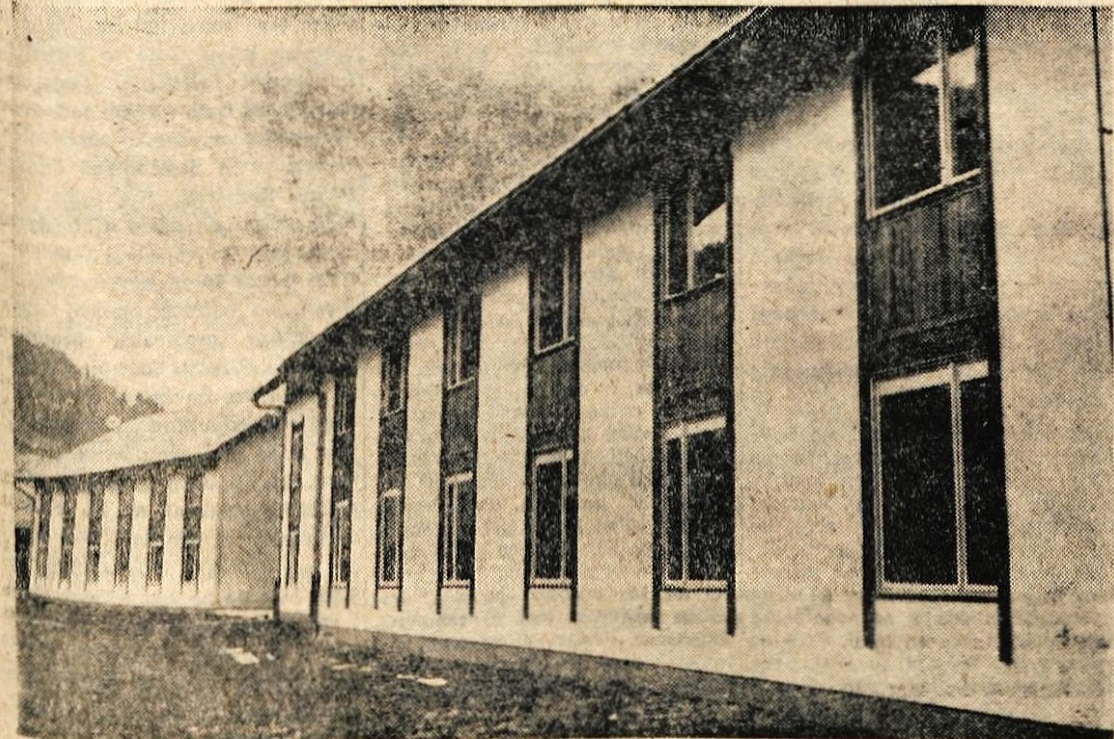
Mojstrana-M.Z. — Med zelo delavnimi organizacijami v Mojstrani in na Dovjem je tudi krajevna organizacija Zveze borcev. Že letos aprila so obnovili spomenik padlim v NOB na Dovjem. Pri tem so člani opravili nad 250 prostovolnih delovnih ur.

Borci iz Mojstrane so sodelovali pri elektrifikaciji znane Partizanske vasi Radovne. Obvezali so se, da bodo izkopali 50 metrov jarka za električni kabel. Obvezo pa so precej prekoračili in so izkopali čez 200 metrov jar-

ka skozi Mojstrano.

Predsednik krajevne organizacije Zveze borcev tovariš Zdravko Kotnik mi je povedal tole:

»Pri Aljaževem domu smo začeli graditi partizanski dom, kamor bodo borci hodili na počitek ob svojem rednem letnem odmoru. Doslej smo za gradnjo doma porabili že okoli 130.000 dinarjev. V 800 prostovoljnih urah pa smo naredili pri domu za okoli 700.000 dinarjev. Sedaj je dom že pod streho in ga bomo odprli prihodnje leto junija.«

Nov motel v Kranjski gori, ki ga bodo odprli za Dan republike, bo precej pomagal k zmogljivosti prenočišč za domače in tuje turiste.

Iz spominov v sedanost

Davča in njeni ljudje

Nadmorska višina nekako okrog tisoč metrov — Na ozemlju med Poreznom in Črnim vrhom so raztresene samotne gorske kmetije — V prostrano škriljasto pobočje se zajeda potok Davča, desni pritok Selske Sore — V grapi nekaj mlinov — Da, to je Davča — partizanska vas —

Ime Davča se le redkokdaj pojavlja v knjigah in časopisih. Za številne zemljepisne priročne se konča svet že v Zelenikah, v najboljšem primeru pa v Sorici. Krajevni leksikon Dravske banovine pa je namenil tudi Davči nekaj vrstic; tam piše, da je imela Davča tiste čase (leta 1937) 513 prebivalcev, 69 hiš, 44 posebnikov in 21 kočarjev ter pet najemnikov. V teh številkah je zajet tudi tisti del Davče, ki ga leksikon menjuje Leskova Davča.

Svet, ki je danes vpisan v katastrskih knjigah pod številko 2075-katastrska občina Davča, so naselili Slovenci v letih 1530–30. Sprva so spadali pod županstvo Sorica, a že v začetku 17. stoletja je dobila Davča svoje županstvo. Kmetje so pričeli postavljati kmetije v prisojne bregove, čas je prinesel svoje, ljudje so se privadili na dolge zime in kratka poletja.

Prislonjena na pobočje, nedaleč od jugoslovansko-italijanske meje, je Davča dočkala drugo svetovno vojno. Selska dolina ji kmalu postala zibelka partizanstva na Gorenjskem in Davča je

v tistih letih, ko je slovenski narod krvavel za svobodo, gostoljubno nudila zatočišče Pokrajinskemu komiteju KPS za Gorenjsko, Pokrajinskemu komiteju VOS za Gorenjsko, Pokrajinski tehniški, Pokrajinskemu odboru OF, vodstvu gorenjskega vojnega poldruha in bolnišnicam »Pavla« in »Cv«. Prebivalci Davče so spoznali, da se bje boj za najplemenitejšo človeško ideale, da se bje boj za pravice in človeško dostojanstvo. Zato so dobrodušno rezali kruh

partizanom, rezali so jim tisti kruh, ki so ga ob celoletnem trudu pridelali na strmih njivah. In njihovo upanje, vera in borba za svobodo je po vojni sunkovito zblizala Davčo z ostalim svetom.

Davča je spet zaživela mirno, normalno življenje. Le v tork, četrtak in soboto se tukaj oglasi mož s poštarstvo torbo, iz katere nasuje vaščanom včasih bolj, a drugič manj zvrhano mero novic, pozdravov in uradnih sporočil od tu in tam. Sicer pa, malo smo se prenašli. Življenje v Davči spet ni tako enolično. Posebno zadnje čase. Letos so po večletnih delih dogradili v Davčo cesto. Prebivalci so jo dogradili z lastnimi žulji in s prispevki družbe. Električni tok je pregal iz samotnih hiš petrolejke in izvalil iz nemih radijskih sprejemnikov veselo zvoke Avenikovih pesmi. Otroci lahko mimogrede v šolo ali iz nje kupijo v trgovini, ki so jo tudi letos odprli, bombončke in se z njimi posladkajo.

To so torej valovi, ki so letos predvsem razburkali mirno gladino življenja v Davči. Odslej bo to verjetno teklo po starih tirnicah. Po dolgi zimi, ko se bo tudi iz Davče dokončno umaknil sneg, bodo vaščani spet potegnili iz skednjov in orodjarn pluga, brano in drugo poljedelsko orodje. Zorali bodo nove brazde, na katere bodo posejali oves, rž in ječmen. Pšenica zaradi visoke lege ne uspeva, zato je tudi ne sejejo. Gozdarji bodo zavijali na rame sekire in v pretežno jelovih gozdovih na senčnih krajih bodo spet padale jelke in smreke. Gozd je namreč pomemben vir dohodka tukajšnjega prebivalstva. Z dograditvijo ceste se je vrednost gozdov še povečala.

Sadje, ki ga v Davči pridelajo le za dom, bolje obrodi le na osojnih krajih. Spet je vmes igra prirode. Na prisojnih mestih prično sadni cvetovi kaj kmalu kukati v v pomladni dan. Toda za toplimi dnevi Davčo kaj rada spet obišče zima in v njenem hladnem obje-

mu cvetovi žalostno končajo. Na osojnih krajih pa je takrat sadno drevje še v zimskem spanju, zato ga ponoven val mraza ne poškoduje in drevje vsveti šele tedaj, ko je nevarnost pozebe tudi za D.

vteli tudi doma v Davči, sedaj pa nimajo godcev in je tako domača zabava šla po vodi. Toda sem pa tja se kljub temu še kaj najde pod domačo streho.

Tako teče danes življenje v

Odslej lahko kar v Davči kupijo šolske potrebščine

V Davči so ustanovili šolo že leta 1836. Danes jo obiskuje 47 učencev, ki jih poučujeta dva učitelja. Problem za šolstvo v Davči je ta, da se učitelji prehitro menjajo; Davča je namreč oddaljen in samotni kraj in prosvetne delavce mikajo le mesta in večje vasi.

Otroci hodijo v šolo poldrugo in tudi dve uri daleč. Ko pa dorastejo, tako potujejo tujcu v Davči, zelo radi zapuste dom in se zaposle v industriji. Tudi nje namreč vleče širni svet, tudi oni raje vdihavajo z žlindrinim prahom pomešan zrak ha Jesenicah.

Kar pa ostane mladine doma, se spoprime s podobnimi težavami kakor njihovi očeti in dedje. Ob poletnih nedeljskih popoldnevih jo mahnejo na Črni vrh — tam je zabava, ples in vse, kar je s tem v zvezi. Včasih so se za-

Davči. Mirni in prijazni ljudje gostoljubno sprejmejo tujca in mu radi zaupajo, kakšno je njihovo življenje. Rajši pa povedo o svojih uspehih kakor o problemih. Nehote jim zide pogovor na poldrugo desetletje nazaj in iz njihovega pripovedovanja veje tih splošljivost do tistih, ki so se borili za svobodo, do vseh tistih, ki so se zadrževali v Davči in do vseh tistih, ki so se zdravili v partizanski bolnišnici, ki je stala na mestu, preko katerega pelje danes cesta na Davčo. Pri tem pa o svojem prispevku, ki so ga darovali na oltar domovine v letih okupacije, povedo le nekaj skromnih besed.

Da, to je Davča — partizanska vas. To je Davča — dolga vas. Vas, ki jo le težko prehošiš poldrugo uro po dolgem in ki ji zima kaj rada deli svoje »dobrote«.

Prepletene žice in spoji na električnem drogu pod Davčo dokazujejo, da so se tudi v tej vasi petrolejke za vedno poslovile

V spomin revolucionarju

Nekdanji sekretar rajonskega komiteja za Skofjo Loko Peter Kavčič-Jegorov je bil doma v Fužinskem predmestju Skofje Loke, ki se danes imenuje po njem Jegorovo predmestje. Kot otrok številne obrtniške družine se je pri očetu izučil obrtniške obrti. Bil je zelo aktiven, saj je sodeloval v številnih društvih. Po propadu stare Jugoslavije se je kmalu vključil v narodnoosvobodilno gibanje. Sodeloval je kot borec v začetku naše vstaje v vseh večjih akcijah na Gorenjskem. Nadel si je tudi partizansko ime Jegorov. Kot kurir je opravljal zahtevno vlogo med partizanskimi oddelki na Gorenjskem. Zaradi rahlega zdravja je pozneje kurirsko službo opustil in se posvetil političnemu delu na območju Skofje Loke. Zaradi svojih izrednih sposobnosti je kmalu postal sekretar rajonskega komiteja za Skofjo Loko. Sedež komiteja je imel za Lubnikom v bližini vasi Breznica. Zaradi izdajstva je skupaj s tovariši padel v zasedo. To je bilo 18. marca 1944. Tega dne sta bila Jegorov in Andreja Kumer smrtno zadeta. Gestapa je zato triumfalno, ker jim je padel v roke eden najpomembnejših pobudnikov partizanskega gibanja na tem delu Gorenjske.

V spomin tovariša Jegorova in v počastitev 20-letnice vstaje pripravlja krajevna organizacija ZB iz Stare Loke s sodelovanjem pionirskega oddela osnovne šole svečano otvoritve spomenika Petru Kavčiču-Jegorovu. Spomenik bodo odkrili na Dan republike ob 11. uri v bližini zaselka Breznica nad Lubnikom. Stal bo na mestu, kjer je padel zadet od izdajalskih krogel prvi sekretar rajonskega komiteja za Skofjo Loko Peter Kavčič-Jegorov. Pionirski odred os-

novne šole v Skofji Loki, ki nosi njegovo ime, bo za odkritje pripravil svečan program. Razen učencev bodo sodelovali tudi odrasli.

V lubniški hosti bo torej stal spomenik tovarišu Jegorovu, spomenik, ki bo pričal o njegovem junaštvu sedanjim in poznejšim rodovom. — V. Rozman

»Brandenburška« vrata ob vstopu v Davčo

V vasi pod Triglavom

MOJSTRANA Z 909 PREBIVALCI LEŽI V ZGORNJESAVSKI DOLINI — ZAHODNO OD JESENIC. LEŽI NA MESTU, KJER SE ODPIRAJO V TRIGLAVSKO POGORJE LEDENISKE DOLINE VRATA, KOT IN KRMA. IZ MOJSTRANE JE NAJLAŽJI IN NAIKRAJŠI DOSTOP NA TRIGLAV. KRAJ IMA STARO TRADICIJO PLANINSTVA IN JE TURISTIČNO RAZVIT.

Teh nekaj skopih podatkov najdemo o Mojstrani v skoraj vseh priročnikih. Seveda s tem pa še ni povedano vse o Mojstrani.

Življenje prebivalcev tega poldruha je zelo razgibano. Menda dela v kraju samem kar 24 družbenih in političnih organizacij, ki so vse dokaj aktivne. Področje dela Krajevnega odbora pa so vasi Mojstrana, Dovje, Zgornja Radovna in Belca. Na tem zares lepem koščku gorenjske zemlje živi okrog 2000 prebivalcev. Ko sem te

dni hodil po teh krajih in se pogovarjal z ljudmi, sem zvedel marsikaj zanimivega in videl sem marsikaj novega. To je nedvomno zasluga vseh prebivalcev. V Mojstrani delajo vsi, ne samo člani Krajevnega odbora. Vsi prebivalci staknejo na zboru volincev glave skupaj in odločajo o vsem, kar jih tare, pomenijo se, sklepajo itd. Zaključki, ki jih prejmejo, so potem v okviru finančnih možnosti njihov zakon.

V Mojstrani so, kar se tiče kra-

MOJSTRANA — Mojstrana je v zadnjem času precej spremenila svojo podobo. Popolnoma so preuredili središče vasi, in sicer s tem, da so asfaltirali nekatere ceste, uredili pločnike itd. Za vse to so porabili okoli milijon dinarjev.

jevne samouprave, že nekoliko naprej pred drugimi. Imajo krajevno skupnost in so imeli ravno te dni zadnjo sejo »starega« krajevnega odbora. Seveda je to šele začetek in na začetku je težko kaj pokazati. Pri tem ne gre za vrnitev na staro, na čas, ko so bile še v vsakem večjem kraju občine, marveč za decentralizacijo v odločanju vseh najvažnejših vprašanj in za demokratizacijo življenja. Vse upravne in administrativne funkcije bodo ostale na Jesenicah. Mojstračani bodo odločali o specifično svojih problemih in o svojem delu.

Mojstrana bolj kot Dovje v zadnjih letih spreminja svojo podobo — morda malo na škodo turistične privlačnosti in mikavnosti, vsekakor pa v interesu izboljševanja življenjske ravni delavcev in krepitve tranzitnega in stacionarnega turizma. Stara kmečka arhitektura se umika novim, sodobnejšim zgradbam.

Kaj vse so v Mojstrani, na Dovjem, v Zgornji Radovni in na Belci zgradili v zadnjem času, v zadnjih letih? Gasilski dom bo kmalu gotov. Končno bo zgrajeno krajevno poslopje, kjer bodo dobili prostore Kraj. odbor, zdravstvena postaja, pošta in Ljudska milica. V Mojstrani so popolnoma preuredili naselje. Slabe ceste so zamenjali z boljimi asfaltiranimi, uredili so pločnike, zelene pasove itd. Odobrili so jim projekt za novo osnovno šolo in stanovanjski četvrtček za prosvetne delavce.

Buldožerji so že zaorali prve brazde na prostoru, kjer bo stalo novo šolsko poslopje. Letos imajo za gradnjo namenjenih okoli 15 milijonov dinarjev. 4. novembra je letos zasvetila elektrika v partizanski vasi Zgornji Radovni. Pri elektrifikaciji je s prostovoljnimi delom sodelovalo precej domačinov. 2859 prostovoljnih ur, 30 m³ lesa, ki so ga darovali, 443 prostovoljnih ur z raznimi vprekami, ki so jih opravili Radovčani, dovolj jasno kaže, kako visoko zavest imajo prebivalci teh krajev. Na Dovjem so zgradili nov vodovod, dolg 300 metrov. Pripravljenih imajo tudi nekaj projektov. Med njimi je prav gotovo zelo pomemben za novo cesto Mojstrana-Radovna-Bled, nadalje projekt za rekonstrukcijo ceste Mostrana-Aljažev dom. Prav tako so v Mojstrani zgradili vodovod, regulirali vrsto hudournikov itd.

Kaj pa za naprej, kakšne načrte imajo v Mojstrani? Na prvem mestu je turizem. Če najprej, kot je to že v navadi, govorimo o težavah, potem moramo tu omeniti v prvi vrsti premajhne gostinske zmogljivosti. V gostilni pri »Smercu« lahko skuha dnevno 40 obrokov, v gostišču Turističnega društva »Pod krpo« pri železniški postaji pa 30. Kaže se potreba po gradnji novega hotela, ki bi zmožgel do 150 obrokov na dan. Pomembne težave so tudi s prenočišči. Mojstrana danes zmoro okoli 220 ležišč. To pa je občutno premalo in so morali letos odsloviti okoli 200 turistov.

Ko bo zgrajena nova cesta iz Mojstrane preko Radovne do Ble-

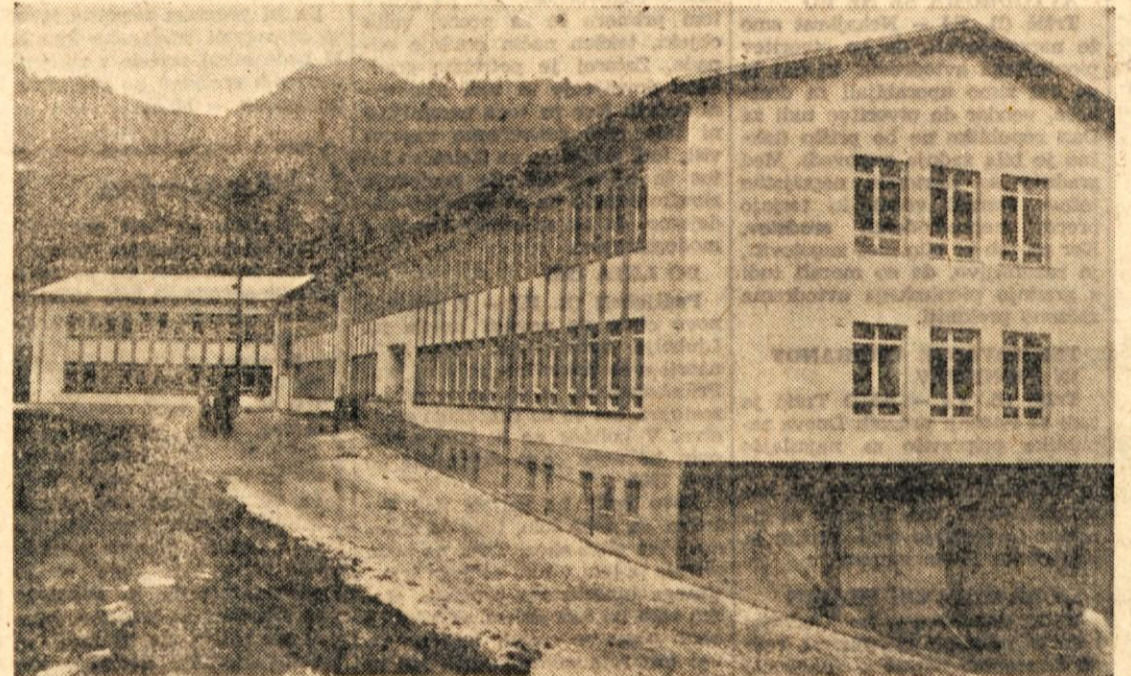
da, si je Turistično društvo v Mojstrani postavilo v svoj načrt tudi ureditev camping prostora ob tej cesti.

V najkrajšem času bodo pripravili tudi elaborat za manjšo žičnico, da bi se bolj poživili zimski turizem, zlasti smučarski šport. Stari objekti za smučarski skakalni šport so popolnoma propadli, razen tega sedaj niti niso na primernem kraju. Zato so turistični in športni delavci v Mojstrani sklenili, da bodo zgradili tudi novo 60-metrsko smučarsko skakalnico. Naraščaja in naslednikov Janeza Polde, Krznariča, Klančnika, Penčarja in drugih imajo v Mojstrani za ta šport dovolj.

Ce bodo hoteli seveda vse to urediti, bo potrebno precej truda elehernega prebivalca krajevne skupnosti. Urediti bodo morali tudi strugo Save, da bi se obvarovali pred elementarnimi neizgodami. S tem bodo zavarovali parke in nasade, ki jih bodo uredili v Mojstrani in okoliških krajih. Načrte za ureditev struge Save ima sedaj že na razpolago Vodna skupnost LRS, sekcija za zgornji del Save.

To je nekaj utrinkov iz življenja v Mojstrani in okolici. Vsi si prizadevajo, da bi bil njihov kraj vedno lepši in da bi se v njem dobro počutili.

Milan Zivković

Gradbeno podjetje Trzin postaja iz leta v leto vse močnejša gospodarska organizacija na območju trziške občine. Za še večjo uveljavitev pa so podjetju doslej manjkali potrebni delovni pogoji, predvsem pa delovni prostori. Prav zaradi tega bo velika pridobitev za Gradbeno podjetje Trzin nov objekt, ki je deloma že dograjen (na sliki)

Vsekakor bo v jubilejnem letu za vse Trzičane in okolice najpomembnejši dogodek v dneh praznovanja Dneva republike otvoritev Zdravstvenega doma. Sicer nov objekt še ne bo s tem povsem služil svojemu namenu, temveč bo le izročen sedanjemu kolektivu zdravstvene službe v Trzinu, ki bo moral novo dograditev čimprej notranje urediti in jo s tem v najkrajšem času usposobiti v korist občanov.

ARMADA IN LJUDSTVO nerazdružljiva prijatelja

„Povsod, kjer je najhuje na gospodarskem in drugem področju, so borci, podoficirji in oficirji naše armade vselej prvi, ki pomagajo reševati najbolj kritične naloge, ki jih ima naše ljudstvo pred seboj.“

Tito

Ko govorimo o naši vojski, pravimo: LJUDSKA ARMADA. Ne gre samo za uraden naziv »JUGOSLOVANSKA LJUDSKA ARMADA«, gre za vse več. Predvsem za zgodovinsko veljavno in v skušnjah potrjeno resnico, da je naša armada poglavalna, se izoblikovala in zrasla iz zdravih korenin preprostega ljudstva, ki je bilo sicer nepriljubljeno na spopad s tehnično moderno opremljeno in izvežbano vojsko okupatorjev, a zato tem bolj odločno, da brani svojo domovino, svojo čast in svobodo. In če je kdaj obveljalo načelo, da so volja, vztrajnost in pogum močnejši od uničevalnega kolesja brezhibnega vojaškega stroja, potem je obveljalo v letih narodnoosvobodilne vojne jugoslovanskih narodov. Primarna sila ljudstva je v neposrednih spopadih in izkušnjah rasla in se utrjevala v organizirano silo moderne ljudske armade.

To je temeljna značilnost naše ljudske vojske, značilnost, ki nam pojasnjuje njeno rojstvo, razvoj, zmagovalne uspehe in rast do sedanjih modernih oblik sodobno organizirane armade. Tesna povezanost armade z ljudstvom pa ni značilna samo za leta narodnoosvobodilne vojne, ni torej samo zgodovinski pojav, temveč osnovni temelj našega celotnega šestnajstletnega poveljnega razvoja. Ne gre torej samo za običajno geslo, da sta ljudstvo in armada eno, temveč za zavestno in vztrajno utrjevanje teh odnosov.

Utrjevanje teh odnosov. In kaj ni Dan republike prav tisti praznični dan, ki je neposredno vezan na našo preteklost in našo prihodnost, najbolj primeren, da spregovorimo o tem? Naj govore srečanja in pričevanja sama...

UMRLA MI JE NA ROKAH...

Vojasnica v Bohinjski Beli. Ko čakam na dovoljenje za vstop, pritegne mojo pozornost modra pločevinasta tabla Gorskke reševalne službe Slovenije. Znak izrazito »civilne« humanitarne organizacije na vratih vojaške ustanove. To, kar je sicer za številne gorenske kraje značilno, je v tem primeru nenavadno.

Potem me je dežurni odpeljal h kapetanu I. st. SREČKU TUŠARJU-MIRKU. Povedal so mi, da je že več kot deset let v Bohinjski Beli, da je vzgojil že kdo ve koliko planincev, da jim je razen vojaške taktike, specifične za gorski svet, vcepil tudi ljubezen do gora, posebno tistim iz drugih republik, ki so se v vojski prvič srečali z našimi vršaci. Mnogi ga poznajo tudi kot odličnega diverzanta iz narodnoosvobodilne vojne, saj je njegovo ime povezano z znanimi akcijami v Posostolju, jami, ko je šlo za uničenje povračilnikovega skladišča, z miniranjem črpalk v idrijskem rudniku 300 metrov pod zemljo itd.

Sam o tem ni govoril. Pokazal mi je PLANINSKI MUZEJ, ki je v prostorih vojaškega kluba. Med razstavljenimi predmeti sem videl po stenah plakate, diplome in priznanja. To so bila »civilna« priznanja številnih družbeno-političnih in gospodarskih organizacij iz vseh krajev Gorskega kotlarskega kroga. Spet sem se spomnil modre pločevinaste table Gorskke reševalne službe, ki sem jo opazil pred vojašnico. Vprašal sem ga:

»Kaže, da je življenje vaše vojaške enote tesno povezano s civilnim življenjem prebivalstva. Povejte mi, prosim, nekaj več o tem medsebojnem sodelovanju!«

»Na naših vojaških pohodih popravljamo gorske steze, obnavljamo markacije in skrbimo za varnost prehodov. V znano parizansko vasico Kupljenik nad Ribnem smo, n. pr. zgradili 3 km dolgo makadamsko cesto. Ob praznovanju 20-letnice osvoboditve smo sodelovali z ostalimi organizacijami v pohodih na Jelovico in Pokljuko. Za tabornike, za člane Zveze rezervnih oficirjev in podoficirjev ter za druge smo organizirali nazorne vaje v reševanju v gorah. To in še marsikaj nas neposredno veže z ljudstvom na tem koščku naše zemlje.«

»Videl sem napis Gorskke reševalne službe pri vstopu v vojašnico in zvedel, da vas je Planinska zveza Slovenije in Jugoslavije odlikovala za prizadevnost, ki ste jo pri tem pokazali. Se spominjate svoje prve reševalne akcije v gorah?«

»Bilo je v avgustu 1953. Na Vršiču smo imeli v Tičarjevem domu kadrovske tečaj. Popoldne sem srečal dva Jeseničana, ki sta grizla kolena v strmino. Povprašal sem ju:

— Kam ob tej uri?

— Na Mojstrovke!

— Fanta, nikar! Temni se in ves dan je deževalo. Nevarno bo. Ni sta me poslušala. Okrog osmih pa je prisopihal v koto pastir:

— Na južni strani Mojstrovke kliče nekdo na pomoč! S skupino 8 najboljših tečajnikov smo se odpravili na pot. V uri in pol smo bili pod južno steno Mojstrovke. Iz stene so utrpali svetlobni signali. Spoprijeli smo se s strmino in, ko smo prišli do listega, ki je daljal signale, sem spoznal enega od dveh Jeseničanov, ki sem ga popoldne opozoril na nevarnost. Pokazal nam je, kam je padel njegov prijatelj.

Kompresor trmasto grize v kamen...

S Tonetom Kuharjem sva se spustila po steni. Iskanje je bilo tvegano in naporno. Trda noč. Z baterijo sva si svečila. Po dveh urah in pol sva našla nesrečnega fanta v nekem kaminu. Ležal je na hrbtu. Mrtev. Reševanje je bilo težko, ker smo morali nositi tudi preživelega, ki je dobil živčni zlom.

»In najbolj pretresljiva reševalna akcija?«

»Bilo je reševanje mlade Zagrebčanke, navdušene planinke Djurdje. Sla je v družbi dveh Zagrebčanov na grebenko turo od Prisojnika proti Razoru. Niso bili opremljeni za snež. Spodrsnilo ji je na plazu, padla je navzdol in udarila z glavo ob kamen. Mi smo bili takrat v Uroševi grapi. Eden njenih spremljevalcev je pritekel k nam. V eni uri smo bili pri njej. Bila je pri življenju. Obvezali smo ji glavo in jo vprašali, kje jo boli. Z roko je pokazala na srec. Dali smo ji dva požirka čaja. Potem ji je glava omahnila. Poskusil sem z umetnim dihanjem. Tedaj je prisopihal za nami naš zdravnik. Vse, kar je lahko storil, je bilo, da je ugotovil smrt zaradi izliva krvi v možgane. Umrla mi je tako rekoč na rokah.

Pretreslo me je tudi reševanje v zimi 1958, ko sta se ponesrečila Zupan in Dular. Sodeloval sem v tej težki reševalni akciji. Sicer pa ni zime, ko bi ne pomagali raznim smučarjem na Kemni in Vršiču. Gre za običajne nezgode: zlomi nog in rok. — Večkrat gre tudi za žalostne reševalne ekspedicije, ko je pomoč že prepozna. A v planinah veljajo nenapisani zakoni: žrtve gora je treba pokopati.

Ko sem odhajal, sem spet videl modro pločevinasto tablo pri vstopu v vojašnico. Zdaj, po tem razgovoru, mi je povedala več, kot

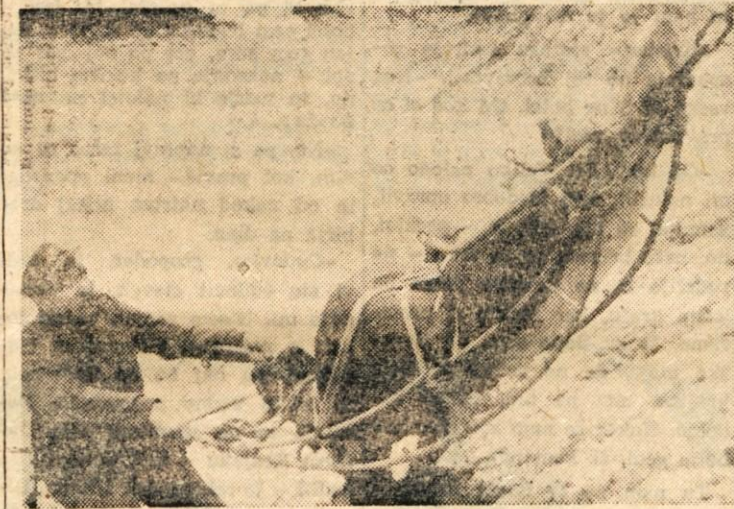
je pisalo na njej. Z nevidno pisavo je bilo napisano: »LJUDSTVO IN ARMADA STA ENO.«

TUDI KRANJSKA ENOTA JE GRADILA CESTO V ZASAVJU

Dolgih sedemdeset let so poslušali Zasavci:

— Dobili boste cesto! Cesta bo...

Letos, 20. septembra pa je bila cesta res dograjena. Zahvala gre enotam Jugoslovanske ljudske armade. Med njimi je bila tudi

Kapetan I. stopnje Srečko Tušar pri reševanju

enota inženircev kranjske garnizije. Kapetan NIKOLA KOVAČ pripoveduje:

»Na traso smo prišli meseca maja. Ko smo si uredili logor, smo se spoprijeli s pripravljalnimi deli. Bili smo na najtežjem delu trase, na desnem bregu Save, med Renkami in Zagorjem. Skalnatost stene. Ponekod so bile razpotežene skoraj do savske struge. Čakalo nas je miniranje. Izkoriščali smo naravne vdolbine in špranje, a večkrat je bila stena gladka in morali smo vrtati luknje za eksploziv. Bilo je naporno delo.

Potrebna je bila skrajna previdnost. Vojaki so odlično prestali svojo preizkušnjo. Zaradi železniške proge smo morali naše delo vskladiti s prometom. Minirali smo trikrat na dan: ob 9., 13. in 18. uri. Ena sama eksplozija je poglala v zrak tudi do 1000 kubnih metrov kamena...«

K pogovoru smo pritegnili tudi kmečkega fanta iz Srebnika v Bosni, ki služi kadrovske rok v Kranju. Mlad, zdrav Bosanec, ki je pomagal graditi cesto slovenskim rudarjem, se spominja:

»V skalnato steno, približno 100 metrov visoko, sem vrtal luknje za eksploziv. Z vrvi okrog pasu sem visel med nebom in zemljo, le z nogami sem se opiral na steno. V rokah sem imel 25 kg težak kompresor, ki je počasi grizel v kamen... Pri tem sem imel tudi srečo. Nekega dne sem pri delu opazil, kako se je nad menoj zamajala velika skala. Hitro sem se umaknil. Nagle je bila potrebna: zakaj mimo mene je zarmela v globino težka skala in se raztreščila na saviških čerch...«

RESILI SMO MOST

»Letos marca smo končali z gradnjo mostu pri Planiki. Tudi pri tem delu je sodelovala naša enota,« pravi kapetan Kovač. »Tanjše so bili prizadevni, še bolj pa so se izkazali pri reševanju mostu v Predvoru.«

»Slišal sem nekaj o tem,« pravim, »vendar bi me zanimalo podrobneje.«

»Bilo je v začetku oktobra...«

»V času močnega deževja, kajne?« ga prekinem.

»Da. Dobili smo telefonsko obvestilo, da je narasla Kokra na Jezerskem, porušila dva mostova in da je nevarnost za predvorski most. Porušena mostova in drevje, ki ga je nosila deroča voda, lahko pritisne na opornike... skratka: nevarnost za nesrečo, ki jo je treba preprečiti. Okrog 22. ure je bil alarm. Hiteli smo. Pri ogroženem mestu smo se spoprijeli s

stečem naprej. Potem opazim rdečo nebo. Požar. V Dijaškem domu je izbruhnil ogenj. Bil sem med prvimi, ki smo začeli reševati otroke.

»Strel vas je torej opozoril na nevarnost?«

»Vojasnica je oddaljena od Dijaškega doma nekaj sto metrov in stražar je bil prvi, ki je opazil plamen. Izstrelil je opozorilni naboj. To noč je bil dežurni oficir kapetan Sekula Djingić, ki je dal takoj znak za alarm. Vojaki so v nekaj minutah pritekli do gorečega doma, opremljeni z vsem potrebnim za reševanje.«

»In kako je potekalo reševanje?«

»Ker je gorela streha, so vojaški najprej naredili varnostni obroč okrog Dijaškega doma. Hkrati so začeli reševati otroke, posteljnino in ostali inventar. Zaradi ozkih lesenih stopnic je bilo reševanje naporno. Kasneje so pritekli na pomoč škofjeleški in kranjski gasilci. Zlastno je bilo gledati, kako so dečki in deklice tekali v spalnih srajčkah in nosili v rokah, kar so v naglici utegnili pobrati. Iskali smo jih po sobah, hodnikih, povsod. Pri reševanju je bilo nekaj vojakov laže ranjenih zaradi epeklin. Bili so požrtvovalni, izpolnjevali so svojo dolžnost. Šlo je za družbeno lastnino. S svojim reševanjem so precej zmanjšali škodo, ki jo je povzročil požar.«

ZEMELJSKI PLAZ PRI TRZICU

»Naša vojaška enota je pomagala pri gradnji športnega igrišča v Trzicu,« je dejal kapetan I. st. STEVO VIGNJEVIČ. »To omenjam zato, da opozorim, da naše sodelovanje s prebivalstvom ni zano samo na intervencijo v primeru elementarnih nevarnosti, temveč je redno in predstavlja eno osnovnih nalog vojaške vzgoje. Vojaki prihajajo iz ljudstva in to vez je treba ohraniti in poglobljati prav tako, kot smo jo poglobljali v letih narodnoosvobodilne vojne. Zanimajo vas reševalna dela, ki smo jih opravili pri zemeljskem plazu v Trzicu, kajne?«

»Res, zanimajo me.«

»Tistega dne sem se zjutraj peljal z avtobusom iz Trzica v Križje. To je moja službena pot. Padal je dež pomešan s snegom. Čeprav stanje ni bilo tako, kjer se je zemlja udrla, še nisem opazil nič sumljivega v času, ko sem odhajal z doma.

Med 7. in 8. uro pa je nenadoma klical komandir trziške postaje LM in telefonično prosil za pomoč. Z vojniki, opremljenimi s krampi in lopati, smo odhiteli v Trzic. Začelo se je reševanje pod nadzorstvom strokovnjakov. Delali smo 48 ur. Zemlja je bila razmočena, blatna. Vreme slabo. Voda je narasla. Nekaj vojakov je pri delu padlo v Bistrico. Resili smo jih. Odmetavali so zemljo s plazu v Bistrico, da jo je voda sprosti odnašala, ker je grozila nevarnost, da se oba bregova spoji. Treba je bilo preprečiti, da bi zajezena voda ne poplavlila doline in tako povzročila še večje škode.

Vojaki so delali v skupinah: eni so reševali dečke z žage, drugi so se spoprijeli s plazom, tretji so kopali Bistrico novo korito. Čeprav je bila škoda velika, mislim, da bi bila neprimerno večja brez naše pomoči.«

Bilo je nekaj bežnih srečanj pred Dnevom republike, v času, ki je najbolj primeren za razmišljanje o tem, kaj nam pomeni »JUGOSLOVANSKA LJUDSKA ARMADA.« — S. Škrabar

Gorski veteran Joža Čop je velik prijatelj vojakov-planincev

SAMO EN ČEŠNJEV CVET

Mitja ni mogel več vleči nog za seboj, volja je splahnela. Če bi bil Tone živ, bi ga najbrž vlekel dalje s svojim vlijudnim »pojdi, tovariš Mitja«. Tako pa mu je Crt, ki je bil ravno tako utrujen, samo sanjavo dejal: »Daj no, Mitja — minila bo zima, pomlad bo prišla, ni več daleč.« — »Hudič bo pomlad!« — »Pa se usedi v sneg ali pa kam zavleci,« se obregne obenj Janez. »Ali pa se kam zavleci — tudi drugi so se že. Saj se ti tako ne da, da bi se tolkel, prekleto!«

In tako Mitja zaostaja, korak za korakom, tudi drugi zaostajajo, nekdo jih prehiteva; komandir, komendant, komisar spodbuja: »Dajmo, fantje, ne zaostajati, bo spet kaj narobe...« Toda gredo dalje, Mitja pa zaostaja in večer se bliža, kar na vsem lepem prihaja, gozdovi se spreminjajo v široke ploskve, doline postajajo mračne, nebo sivkasto, zarja zamira... Mraz začena še huje pritiskati, ko kdajkoli prej. In tam, desno, čez kotlino pod gozdovi zabrla lučka v oknu, zabrl kakor nalašč ravno tisti trenutek, ko se Mitja ozre v tisto stran. »Mene vabi, zavaja. Ne, ne grem. Potem nikdar več ne dohitim brigade, divizije, vsi pojdejo mimo mene.« Toda noge govorijo drugače, tudi srce spregovori drugače, še najbolj pa vsa utrujenost; in lačen je, lačen. In prespati bi se moral. In hiša je čedalje bliže, bliže, tako domača ta kmečka hiša, kakor je mogla biti pred vojno le domača hiša v Krakovem. Da, v Krakovem, v Ljubljani, ob Ljubljani, blizu vonjavih trnovskih vrtov.

Sedi pri peči, boljši po ljudeh, ki so zbegnili, česar pa ne kažejo, le redkih besedi postanejo. »Ti ne greš z drugimi?« vpraša gospodar. Čez dan je bila v hiši večja skupina, tam si ni mogel nič, zdaj bi ti ljudje radi mir... nič ne veš, kdaj pridrvoji Nemci, lahko odpeljejo še nje.

»Pojdem, le odpočil bi se rad. Ne morem več, posedam po snegu. Ogrem se, noge si oddahnejo... lačen sem, mleko bi rad...« Mleka. Spomni ga nekdanjih časov, mlekaric, ki so po Ljubljani na cizah prevažale mleko po hišah, zgodaj zjutraj. »Dobro jutro, danes imamo pa dež...« Vedno so kaj povedale, mati je govorila z njimi, z vsakomer je znala poklepetati. Potem je pripravljala belo kavo, vsakdo je dobil zraven kos kruha, kadar so ga pač imeli. Kruh je sama mela, je rekla, da se precej prihrani.

»Daj mu mleka,« se sliši gospodarja, toda njegov glas se spreminja v glas njegovega očeta, ki se je ravnokar vrnil od zunaj.

»Ne vidiš, da še spiš?« reče gospodinja, a tudi njen glas se spreminja v glas njegove matere neke v Krakovem in hiša se spreminja v krakovski in vse je neke daleč. Le ne razume, zakaj je mati rekla že, namesto še. Ker bela kava ali mleko se pije zjutraj. Seve, mleko tudi zvečer, seve — pač kakor je.

»Mleko sem ti prinesla, daj, po pij ga...« Dotakne se ga z roko, ga prebujajo. Glava mu zaniha, rahlo odpre oči, jo pogleda, ne prepozna; pač vidi materin obraz.

»Spati,« dahne.
»Mleka daj prej.«
»Spati,« dahne znova.

Vsi mu nekaj požirkov mleka, spije ga kar med dremanjem, se potlej toplo nasmehne, ponovi predano: »Spati...«

»Pusti ga, ga menda ne boš metel pred prag? Ta ne more nikamor več,« reče žena možu. Ta zmigne z rameni, se vda. Zena pa doda: »Jih menda ne bo še ponoči nosilo naokrog...«

Skopo uro kasneje rahlo potoka na okno, ponovi, v sobi odrevenijo, čeprav vedo, da Nemci ne prihajajo tako »ponižno«. Gospodar pogleda po spečem Mitju, ki se je bil zleknil kar po klopi. Tudi gospodinja se ozre, potlej se spogledata. »Pojdi, povprašaj!«

Gospodar se obotavlja, trkanje se ponovi, potem gospodar vendar stopi v vežo, do duri: »Kdo je?«

»Odprite,« zaprosi od zunaj. »Slovenska zgubljena duša.« Gospodar osupne. Ni vajen takih odgovorov. Zagodnja nejevoljno: »Kakšna... zgubljena — kdo pa je to?«

»Odprite, jo boste videli.«

In potem vstopi Mitja, prepošten po obrazu, vse visi z njega, s puško vred, z granatami za pa-

som, še veliki nahrbtnik na plečih se je pobesil. »Dober večer vsem, če ste sami domači... naši, slovenski ljudje.« Gre dalje, v sobo, ki so vanjo duri odprte, ko da prihaja domov, snema kapo, ko je puško že prej držal v rokah, motno pogleda po ljudeh, obstane, ko zagleda vojaškega človeka na klopi pri peči, spoznava partizana. »Dober večer vsem,« pozdravi znova. »Oh, saj že nekdo čaka name?« Nasmehne se gospodinja, vsem, dvema dekletoma, fantiču, ki zvedavo strmi vanj.

Mitja pogleda natančneje spečega, od blizu. »Oh, Jezus — saj je res Mitja, ta nesrečnik, zgubala...« Domači ga osuplo pogledujejo, samosvoj se jim zdi, do-

brodušen, niti ne tako utrujen kot speči. »Gospodinja, mati, mleka mi boste dali, mrzlega, če imate, odšel bi se rad, umiram od žeje. In vi, gospodar, mi boste doli nekaj žganja, čisto prazno steklenico nosim s seboj, pa mi še to povejte, če je že dolgo, kar je slovenska vojska šla tudi mimo, in kam jo je mahnila?«

»Kristus,« zastoka vedreje gospodinja ob tej bravosti, »česa vsega bi ti ne hotel. Od kod si se pravzaprav vzel?«

»Od kod, ha! Veliko nalogo so mi naložili, sem jo dobro opravil, zamujal se nič, ampak — preklet, no, naše brigade so že take — ne vzdržijo in ne vzdržijo dolgo na istem kraju, kar naprej si prebiramo, že od Sotle sem, od Hrvaške meje, da ne rečem iz Bele krajine, tam pa tudi nismo bili dolgo. Kakor se nam kje nekoliko boljše godi, že komanda...«

Tu nam pa še Svabi nekoliko pomagajo, da smo hitrejši, ne spati ne jesti ne utegnemo, presneto nazaj...« Nenadoma se zasmeje. »Kaj me tako osuplo gledate? Včasih sem bil fejš fant, zaprmeduš da, a kaj hočemo — popotovanje človeka zdelo. No, dekleta, a bo kaj z mlekom? Ate-malo jabolčnika še imate in na žganje ne pozabite, pa tudi ščepec tobaka bi se prilegel. Imam lepo pipico, če ga premorete kaj več; če pa ne — no, si ga bom pa v papir zavil, da bo le en dimček, micken, micken, micken dimček...«

Gospodar se praska po odkriti glavi, ki postaja plešasta, pogleduje Mitjo, pogleduje domače, potem pa ko da je čisto zmeden: »A ti naj vse vkup zmešamo, pa še osolimo, ali bi vsako posebej?«

Mitja ga gleda, pomežikuje, doume, se zasmeje vedro, stopi k njemu, ga objame čez pleča, živo: »Ate — kakor bo pa bo, posebej, vkup, osoljeno ali nesolano — drekec bo že, imam tri luknje, pa naj se tam deli, kakor ve in zna...«

»Prekleti sin, no — le kje si se vzel...«

Domači postajajo veselejši, nasmihajo se, dekleti si ga ogledujejo, fantič se že smeje, gospodinja majo z glavo, reče: »Kristus, kakšen si — to te morajo vaši pri vojski pogrešati.«

»Eh, mama, mene nihče ne pogreša. Morebiti včasih moj stari in mati. Pa še tadvaj si včasih rečeš: Kdaj pa kdaj bi bil tudi lahko doma kak dan. A kaj hočemo — domovina je hotela, naj jo osvobajam, na, in tako sem prišel še na Stajersko; smo slišali na Kranjskem, da se vam nič kaj prehuje ne mudi. Pa smo rekli: ni hudič, tudi Stajerci so Slovenci, Korošci pa tudi, Primorci smo že osvobodili, Kranjsko skoraj vso, no, in tako je zdaj prišla na vrsto še Stajerska. Pa bo, bo — tudi to bomo osvobodili, boste videli, kakor le pride pomlad. Preklemano se že več kot štirinajst dni dajemo s Svabi. So pa trdi bučmani, vam rečem. Zdaj razu-

mem, zakaj se vam ni dalo, da bi se šli z njimi. A kaj hočemo, nekdo mora tudi to... ne?«

»Da to še ni minilo,« zamrmra gospodar, pogleda ženo, dekleta. »No, pa naj ti bo! Kar premoremo, najedel se boš, potlej pa...«

»Prebudil ga bom,« pomigne z glavo na Mitjo. »Če bo le mogel, pojdeva dalje, za brigado.«

»Le kam boš zdaj hodil, ponoči se izgubiš,« reče ena od deklet. »Pa jutri se pred dnem. Ponoči jih menda ne bo sem?«

»Pogleda jo, prikupna je, v očeh se ji zasvetli, pogleda jo še enkrat, hoče se prepričati, če velja njemu. Potlej gre buditi Mitjo, za rokav ga stresa, za glavo, toda

oni se komaj komaj zgane, Mitja z obupom zmaje z glavo, pogleda deklet, ki ga je tako svelo pogledala, žalostno vzdihne: »Nič ne bo z njim, ko mrtev je. Samega pa vendar ne morem tu pustiti, a ne? Ampak naši me bodo pogrešali, bo še kdo rekel: No, saj sem vedel, zdaj pa še Mitja. Kje bi pa ta vzdržal! A jaz... hotel sem le nekoliko mleka, vaju sem gora, gor pa dol, gor pa dol — nazadnje pa kakšna hiška, no, in neke bi naletel na našo stražo...«

»No, pa si napravi tačas za en dim, kot praviš,« meni gospodar in od nekdaj natrese nekaj drobirja na dlan.

»Čudovito, gospodar, in tudi vi ste čudovit človek, le verjemite mi. Nisem zaman vedno rekel: z našim — slovenskim človekom, pa naj bo od kodkoli, se lahko vedno pogovoriš. Nasmaje se ob spominu: »Na Paškem Kozjaku — tudi tam smo že hodili — je rekla mati: Uitana, Uitana — htela je reči Vitanje. In tu dol, na kartah pravijo, da piše Zavodnje, ljudje pa Zavodna, dol dol pri nas piše Ribnica, vsi pa rečejo Rajbnica. A ni to fletno? Povsod na Slovenskem se lahko kaj naučiš. No, sem prav radoveden, kako bo na Koroškem. Ko tu opravimo, pojdemo koj, koj na Koroško, naši politiki in Ceka in Glavni štab so sila nepotrpežljivi, vse bi radi na en dan. Hja, pa opravi, če moreš, preklemano, smo še kar hitro prišli od Sotle

sem. A ne? Ampak da odkrito povem, bizeljekega sem presneto malo popil. Sem radoveden, kako bo v Slovenskih gorah, tam neki imajo dobro vino, kakršnega si le hočeš; ko bi le ne bili skopuški ljudje...«

»Človek bi te kar naprej poslušal,« reče gospodinja. »Najedel se boš, pa koj počivat, da boš jutri čimzgodnejši. Ni da bi se z Nemci šli, veš!«

»Ne, to pa bog obvar. Vedno sem rekel: žensko pusti čimdlje pri miru, zveplenke še dije, Svabe pa sploh vedno. A kaj, saj nismo mi rinili tja. Kje pa! Imamo vsego dovolj, se bodo pa otroci pošolali manj učili o sebi, mislim o domovini. Če pa je že prišel sem, ga moramo zapoditi od tod, a ne? Zemlja je naša že pol drugo tisočletje, kot pravi zgodovina. No — to je že lep čas! Imamo pravico do nje, dolžnosti pa tudi, da jo branimo, če pa so nam jo že vzeli, jo moramo osvoboditi, potlej pa spet orat domov, a ne?«

Naje se, povleče tisti svoj dimček, kot pravi, na mleko in na kos kruha, ki so ga še nekeje našli, popije vrč jabolčnika, jih še pove nekaj, in se kar naprej nekoliko pase z očmi na Lizi; na tisti, ki je tako dobra do njega in ki se kar naprej smeji njegovim, ki jih razdira, še celo, ko se nekoliko sprosti. Vmes pripoveduje o bojih, celo o pesniku Kajuhu pripoveduje, ki da je bil »človek iz Soštanja doma, pa je bil rolašč, čisto nalašč nad svojim rodnim domom padel; dekletu, tej Lizi, pripoveduje, zares prav pripoveduje nekaj njegovih pesmi, ki si jih je zapomnil z raznih mitingov; in čudo se je pokazalo, kako je dobro, če ima človek tak spomin; stoji sredi sobe, ko da je na odru, pred ljudmi, pripoveduje na svoj podmoltski način, z mehko dolenjščino, segajočo v srca, o dekletu, ki naj prinese češnjev cvet »samo en cvet... prinesi, ljuba draga... ne bom na prsi ga pripel...« in potem spet kliče to svojo drago, prigovarja: »Bosa pojdiva, dekle, obsorej, bosa... skoz češnjeve vrtove...«, nato še dodaja »samo milijon nas je«, dodaja tako na svoj način, da še gospodarja presune, prvič v življenju se v tej hiši zavedo, kako da je »nas Slovencev« samo bori milijon, »pa še Primorcev in Korošcev nam niso hoteli dati zraven, sami pa bi radi vladali celemu svetu. No — mi smo pa rekli: Ne in ne, nas Slovencev pa že ne, ne damo Stajercev, da veste, so naši ljudje, od

vekomaj, še Korošce si vzamemo nazaj, vzamemo, ne prosimo!«

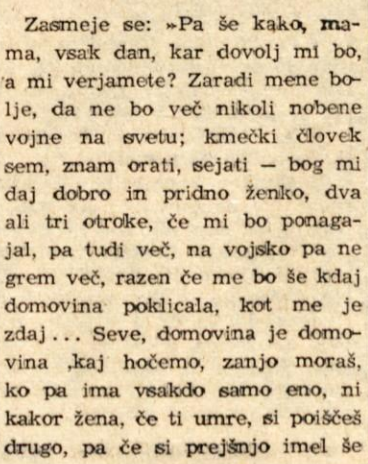
Gospodar pomežikuje, v srcu ga je mučno prizadelo, ko da je tudi on vsemu kriv, prav mnogo kriv, dokler se ne iztrga iz njega: »Mitja smo pa rekli: Le kaj bi mi, reveži, ko nas pravzaprav nič ni, Nemčija pa je tako velika...«

»Veliki ali mali — ko ustvarimo novi svet, vsi narodi bodo imeli enake pravice, tudi mi, čeprav nas je le en milijon.« Nato pa se spet sprosti iz njega prav pezdircovski: »Počemu pa tudi več? Če bo na svetu tako, da bo vseeno, ali kak narod šteje sto ali pet sto milijonov ali pa le bori milijone, kolikor ima pač zemlje, si bomo življenja že tako uritali, da pojde lepo daleč, ni hudič, in če si še ustvarimo dobro vlado, za kar pa imamo nekaj brihtnih ljudi, sem jih videl...«

»In da ne bo tako, kot pravijo — no, tile naši, bog nas varuj...«

»Svabi? Kje pa! Saj še nas, ki nas je le ena divizija, niso zmogli. Tri leta nas že vsi ubijajo — no, zdaj smo jim pa kar cela divizija prišli pod nos, prav v Maribor pojdemo, potlej pa še dlje...«

»Spet pojdeš,« de gospodinja prizadevno, v skrbi zanj. »Utrujen si, saj si se menda tudi ti dajal z njimi, a ne?«

Zasmeje se: »Pa še kako, mama, vsak dan, kar dovolj mi bo, a mi verjamete? Zaradi mene bolje, da ne bo več nikoli nobene vojne na svetu; kmečki človek sem, znam orati, sejati — bog mi daj dobro in pridno ženko, dva ali tri otroke, če mi bo ponagala, pa tudi več, na vojsko pa ne grem več, razen če me bo še kdaj domovina poklicala, kot me je zdaj... Seve, domovina je domovina, kaj hočemo, zanj moraš, ko pa ima vsakdo samo eno, ni kakor žena, če ti umre, si poiščeš drugo, pa če si prejšnjo imel še

»Nekaj bi vam rad povedal«

Dvakrat sem ga iskal. Prvič navsezgodaj, a ga še ni bilo iz Ljubljane. Zarana je kazalo, da bo sončno. Spodaj po rebrih so se preganjale megle in so spominjale na cigaretni dim. Popoldne, ko sem ga vnovič iskal, je bil doma. Dan pa ni bil več moder, kot je kazalo zjutraj (le megle ni bilo več). Toda tako je vedno v življenju: več pričakujemo, kot dobimo.

Miška Kranjca sem našel v njegovi hišici na Javorniku pod Joštom — v majhni izbi, ki je v onaj domaćnosti. In tako, čisto preprosto, v tem prijetnem okolju se je pričela njegova pripoved o ljudeh.

Sprva sem mu mislil omeniti, da teče letos dvajset let naše vstaje in da smo pred letoma praznovali 40 let naše Partije. Mislim sem reči, da mi je prav gotovo prijetno pri srcu, ko ee ozira na prehojeno pot. Pred vojno, po vojni in — razumljivo — tudi med njo, je bil vedno tesno povezan z delavskim gibanjem, z našo borbo za socialno in nacionalno osvoboditev. Vedno mislim, da se je prijetno ozirati po poti nazaj, če je bila ta lepa in človeška. Toda potem sem ga povprašal, kakšne stike je pravzaprav imel pred vojno z delavskim gibanjem na Gorenjskem. (Tako-

le mi je povedal.)

»Gorenjska mi ni tuja dežela,« z delavstvom na Jesenicah sem že pred vojno imel kar dobre stike, še iz časov, ko sem urejal (1934-35) Ljudsko pravico, v internaciji v Medjurečju tik pred vojno pa sem se z njimi še bolj spoznal. Vabili so me — če bi seve ne bilo vojne — naj bi se za čas naselil na Jesenice, da bi pisal o delavstvu. Misel je bila zapeljiva, sem pa snoval večje delo iz delavskega življenja: o Jesenicah, o Trbovljah, o Mariboru. Delavstvo v teh paših centralnih revirjih je bilo zelo različno. Po vojni se je vse temeljito spremenilo, a problemov med našim delavstvom ni manj, le drugačni so. Gorenjska je postala tipično industrijska pokrajina in delavstvo je v svojem razvoju tu morada najvišje v Jugoslaviji sploh. Industrija dan z dnem golta kmečko prebivalstvo in najbrž je tu že redka hiša, kjer ne bi bil kdo tako ali drugače zaposlen v industriji. Mislim, da je Gorenjska s svojim delavstvom in z njegovo problematiko lahko zelo mi-kavna za pisatelja.«

Ker je ta odgovor že pravzaprav segal v moje drugo vprašanje, sem mu ga hitel zastaviti: »Vaši kolniki v Prekmurju in naša Gorenjska — malo sorodnosti je v vsem tem. Kaj vas je gnalo semkaj? In ljudje? Se razumete z njimi?«

»O ljudeh... Spoprijateljili sem se z njimi, upam da tudi oni z menoj, vsaj v teh bližnjih vaseh. Poznam jih, blizki so mi kakor nekoč moji Prekmurci. Pisal sem že o njih (Mesec je doma na Bladovci, Maesni nad dolino). Njihovo življenje je še vedno navezano na koš, pa se vasi zaradi bližine industrije in šol naglo prazni.«

Mnogo časa prebijem tu, v delu. Včasih jo sicer mahnem v Prekmurje, a se kmalu vrnem. Ljudje so se navadili name, sprašujejo po meni, če me dolgo ni. Zakaj sem se naselil tu? Poleg nekkih osebnih stvari v tistih časih, me je sem pognala želja, da bi kje v miru delal, kar mi je postalo v mestu že skoraj nemogoče ob vseh funkcijah, ki sem jih moral opravljati. Se iz politike sem se umaknil — bil sem osem let poslanec v Zvezni skupščini. Zdaj sem se hotel čisto posvetiti pisanju. Miru sem tu našel dovolj, v šestih letih, kar sem tu gori, sem več napisal, kakor bi to zmogel v mestu v desetih. Mikala pa me je tudi problematika našega delavstva, za kar je tu dovolj priložnosti, čeprav mi ta tudi prej ni bila tuja, ker

tako rad. Pri domovini pa ne moreš... tam si samo pri eni doma ali pa nisi nikjer... Odhaja spat. »Kar na klopi bom... pa kar pometite zjutraj za nama, bi se lahko kakšna živalca zgubila od naju... ali pa tudi več, prešel jih nisem, koliko jih imam, da bi jo šel iskat...«

»Bog pomagaj,« vzdihne gospodinja. »Menda niso strupene?«

»Ne strupene ravno ne, so naše domače, slovenske reje, partizanske. Sodim po tem — vedno so lažne, včasih pa tudi že kar tečne... Zasmeje se, pri čemer pa mu še domači pomagajo.

»Kako si rekel je ime tistemu pesniku, ki je, kot praviš, bil tu doma?« vpraša Liza, ko pogovor ponehaje.

»Za Kajuha smo ga klicali, sam si je izbral tako ime, pravijo, da pomeni to kragulja — no, boste že sami bolje vedeli; kako pa se je pisal, ne vem. Pri partizanih je vseeno, ali se kako piše ali ne; boste že slišali več o njem, prekopati ga boste morali, spomenik mu postaviti — lep fant je bil, pesmi pa — no, saj sem vam jih nekaj povedal, jih pa ima za celo knjigo.«

»Mi boš katero povedal, da si jo zapišem? Rada bi se jih naučila na pamet, lepe so,« zaprosi Liza.

»Zjutraj, ko vstanemo, med zajtrkom,« de mati.

»Tisto o češnjah,« reče Liza.

»O češnjah, o enem milijonu, kakih deset jih znam,« govoriči Mitja.

Da, zjutraj...

Ampak zjutraj ni več časa in ne priložnosti: komaj gospodar odpre vežne duri... Tam so čakali, vderejo v sobo, prebujajo ljudi, domače, Mitjo, Matijo s svojim »Hände hoch!«, sunejo s puškinim kopitom Mitjo, Matijo, ker nočeta razumeti, trgajo od njih granate, jemljejo puške, nahrbtnike, »verfluchte Banditen«.

Mitjo je groza vsega prevzela, noče razumeti, še manj verjeti. Podmolec se prebujajo v stvarnosti tega štajerskega življenja. Na prekleto — na naši zemlji so, srovi pa, da je le kaj, nikake vlnosti...«

»Was will der Bandit?«

Vojak ga sune s pestjo v obraz v usta, da ima nenadoma polno krvi, pljuva med stokanjem, potem žalostno, ko pogleda na smrti preplašeno Lizo: »Hvala bogu, da sem nekoč že opravil vaje... pri našem kaplanu...«

A že ju vlečejo. Mitja se zahrvali kar gredoč vsem, dekletu pa: »Nič ne bo s pesmimi, na — kaj hočemo. Pa nekoč, ko bo pomlad, konec vojne... samo en češnjev cvet, tudi na moj grob. Liza — tudi na mojega...« Obrne se, se vzravna, da se ne bi opotekel in celo padel od udarca puškinega kopita, stopi pred hišo, vrže pogled po gorah in stisne ustnice.

(Odlomek iz še neobjavljenega drugega dela o XIV. diviziji — »Za svetlimi obzorji.«)

STARI DRENOVEC

Ivan Jan

Prijazna vas, vredna spretnege likarskega čopca, ki je bila razmeta po prisojni rebri, je bila že od začetka na partizanski strani. Pravim — že od začetka!

Toda vojna se je zavlekla, vse se je čudno spreminjalo in zapletalo. V župnišče so na skrivaj začeli prihajati neki tuji ljudje. In tako se je začelo drobiti tisto, kar so prvi uporniki spravili skupaj. Taka je bila pač ta vojna: kakršne so bile v nekem kraju okoliščine, tako se je potem vse sukalo.

V župnišču ob cerkvi je zrasla belogardijska postojanka. Vanjo so se zdaj stekali domači kmečki fantje, ki so se bali za zemljo, ki fantje, ki so se bali za zemljo, ki fantje, ki so se bali za zemljo...

Vasi, v kateri so se partizani počutili prej kot doma, so se sedaj morali ogibati na daleč. Nekaj najbolj privrženih partizanskih sodelavcev so našli tiste dni pobitih in tako sočasoma le še redki vaščani ostali trdni partizanski zavezniki. Sicer so bili z dušo in srcem še na partizanski strani, toda strah pred belogardijskimi nasilnimi, sosedskimi in sorodstvenimi vezi, glasovi iz župnišča, ozkosrčna zagrizenost v svoje njive in travnike — vse to je ljudi begalo, strahilo in jih hromilo, tako da so se začeli zapirati vase. Nikomur več niso prav zaupali...

x x x

Stari Drenovec pa se ni dal. Več ali manj je bil samotna duša, a še vedno je bil trdna in zanesljiva uporniška osebnost. Ni dosti govoril. Tiho, skrivaj, a ne prestanto je zbiral poročila, zasedoval vse, kar se je dogajalo, zbiral še bolj potihno hrano in vse to pošiljal terencem, ki so še ostali nad njihovo gmajno. To jim je dostavil takrat, kadar je kaj vozil navkreber, ali pa, ko se je z njimi sestajal ponoči v hlevu. Pod jaslimi je imel skopano luknjo, v kateri je skrival vse, kar ni smelo videti vsako oko, to je vse od letakov do sanitetnih potrebin, ki mu jih je nečakinja pošiljala iz Ljubljane. Ni mu bilo lahko in nikoli ni vedel, kdaj se za njim pasejo kakšne nevarne oči, vendar ni odnehal...

Bil je poznojesenski večer...

ta zunanji svet — navsezadnje smo družbeni bitja. Ne vem, kakšen našin našega dela je najbolj pravi, vem pa, da je središče tega dela lahko samo človek s svojim odzivom na okoliščine, v katerih živi, na družbo, v kateri se nahaja...

Vedel sem, da je to čisto res. Pred vojno si je prizadeval zopre krivice naših ljudi. Trudil se je po vojni, boril se je v vojni. Po vojni se je zelo dolgo ukvarjal s političnim delom, pravzaprav se še danes. Vse od leta 1938 je bil naravnost zakopan v politično delo. Sklenil sem mu zastaviti še poslednje vprašanje: »Vse doseganje delo je neverjetno bogato. Dela, ki jih človek neobičajno, pa čeprav je ves v njih, gleda po nekem določenem časovnem razdobju morda nekoliko drugače. Kaj sodite sami o tem in kakšne narčne imate za prihodnje?«

»Težko je s temi stvarmi. Mnogo delam, celo življenje, s trudom in ne z lahkoto, kakor nekateri mislijo. Zdaž že peto leto pišem prvi dve knjigi o Stirlinjski diviziji in njenem pohodu na Stajersko (objavljeni odlomek je iz te knjige, ki izide spomladaj prihodnje leto). Vmes sem sicer napisal »Mesec je doma na Bledu«, »Macesne nad dolino«, a poglavitni čas je bil posvečen delu o Stirlinjski diviziji. Zdaž bom za nekaj časa prenehal z nadaljevanjem, preneč me je utrudilo. Moram pa končati roman »Mladost v medvirju«, ki bo izšlo v Soboti, delo, ki je poseglo v moja otroška leta, čar davnih dni in revščine, pa mladinski roman »Vrabel na dvorišču«, ki ga imam sicer že napisanega, a mu moram

Po vsej vasi je bila že tema, le spodaj, po dolini je sem in tja migljala kakšna redka luč. Takrat so se iz župnišča usule temne postave. Številne in grozeče! Sredi noči! Kam se bo zagnala ta črna, nemirna in tiho se zvijajoča kača?

Pognala se je proti Drenovevi hiši. Postave so se naglo razsele okoli nje! Tudi okoli hleva so se postavile in poskrile. Tedaj je nekdo zaropotal po vratih! Ker

se niso odprla zadosti naglo, so še močneje udarili po njih...

Iz notranjosti je prodrlo nekakšno gočrnjanje:

»Ja, ja! Sredi noči, saj že grem...«

V veži so zaropotale ocklje in v slabo razsvetljeni odprti vrat se je pokazala senca le na hitro oblečenega Drenovca.

»Aa-ha! Si doma nocoj!« so prhnili proti njemu namesto pozdrava in se brez vprašanja pogrnali v hišo.

Drenovca, ki so kar odnesli s seboj, je spreletelo! Ali je nocoj kaj obisk tisto, česar se je potihno že dolgo bal? Pravzaprav ga je čakal že prej, a je mislil, da bodo prišli kar podnevi! Te kape, ti pasovi, ta surovost in fantje, od katerih je nekatere poznal, so ga vznemirjali. Partizani pridejo vse drugače, se obnašajo kakor ljudje! Ti pa-no, saj jim iz ust udarja tudi duh po žganju! Mar naj ta nočni obisk pomeni kaj dobrega?

»Ja, ja! Sredi noči, saj že grem...«

V veži so zaropotale ocklje in v slabo razsvetljeni odprti vrat se je pokazala senca le na hitro oblečenega Drenovca.

»Aa-ha! Si doma nocoj!« so prhnili proti njemu namesto pozdrava in se brez vprašanja pogrnali v hišo.

Drenovca, ki so kar odnesli s seboj, je spreletelo! Ali je nocoj kaj obisk tisto, česar se je potihno že dolgo bal? Pravzaprav ga je čakal že prej, a je mislil, da bodo prišli kar podnevi! Te kape, ti pasovi, ta surovost in fantje, od katerih je nekatere poznal, so ga vznemirjali. Partizani pridejo vse drugače, se obnašajo kakor ljudje! Ti pa-no, saj jim iz ust udarja tudi duh po žganju! Mar naj ta nočni obisk pomeni kaj dobrega?

»Ja, ja! Sredi noči, saj že grem...«

V veži so zaropotale ocklje in v slabo razsvetljeni odprti vrat se je pokazala senca le na hitro oblečenega Drenovca.

»Aa-ha! Si doma nocoj!« so prhnili proti njemu namesto pozdrava in se brez vprašanja pogrnali v hišo.

Drenovca, ki so kar odnesli s seboj, je spreletelo! Ali je nocoj kaj obisk tisto, česar se je potihno že dolgo bal? Pravzaprav ga je čakal že prej, a je mislil, da bodo prišli kar podnevi! Te kape, ti pasovi, ta surovost in fantje, od katerih je nekatere poznal, so ga vznemirjali. Partizani pridejo vse drugače, se obnašajo kakor ljudje! Ti pa-no, saj jim iz ust udarja tudi duh po žganju! Mar naj ta nočni obisk pomeni kaj dobrega?

»Ja, ja! Sredi noči, saj že grem...«

V veži so zaropotale ocklje in v slabo razsvetljeni odprti vrat se je pokazala senca le na hitro oblečenega Drenovca.

»Aa-ha! Si doma nocoj!« so prhnili proti njemu namesto pozdrava in se brez vprašanja pogrnali v hišo.

Drenovca, ki so kar odnesli s seboj, je spreletelo! Ali je nocoj kaj obisk tisto, česar se je potihno že dolgo bal? Pravzaprav ga je čakal že prej, a je mislil, da bodo prišli kar podnevi! Te kape, ti pasovi, ta surovost in fantje, od katerih je nekatere poznal, so ga vznemirjali. Partizani pridejo vse drugače, se obnašajo kakor ljudje! Ti pa-no, saj jim iz ust udarja tudi duh po žganju! Mar naj ta nočni obisk pomeni kaj dobrega?

»Ja, ja! Sredi noči, saj že grem...«

V veži so zaropotale ocklje in v slabo razsvetljeni odprti vrat se je pokazala senca le na hitro oblečenega Drenovca.

»Aa-ha! Si doma nocoj!« so prhnili proti njemu namesto pozdrava in se brez vprašanja pogrnali v hišo.

Drenovca, ki so kar odnesli s seboj, je spreletelo! Ali je nocoj kaj obisk tisto, česar se je potihno že dolgo bal? Pravzaprav ga je čakal že prej, a je mislil, da bodo prišli kar podnevi! Te kape, ti pasovi, ta surovost in fantje, od katerih je nekatere poznal, so ga vznemirjali. Partizani pridejo vse drugače, se obnašajo kakor ljudje! Ti pa-no, saj jim iz ust udarja tudi duh po žganju! Mar naj ta nočni obisk pomeni kaj dobrega?

»Ja, ja! Sredi noči, saj že grem...«

V veži so zaropotale ocklje in v slabo razsvetljeni odprti vrat se je pokazala senca le na hitro oblečenega Drenovca.

»Aa-ha! Si doma nocoj!« so prhnili proti njemu namesto pozdrava in se brez vprašanja pogrnali v hišo.

Drenovca, ki so kar odnesli s seboj, je spreletelo! Ali je nocoj kaj obisk tisto, česar se je potihno že dolgo bal? Pravzaprav ga je čakal že prej, a je mislil, da bodo prišli kar podnevi! Te kape, ti pasovi, ta surovost in fantje, od katerih je nekatere poznal, so ga vznemirjali. Partizani pridejo vse drugače, se obnašajo kakor ljudje! Ti pa-no, saj jim iz ust udarja tudi duh po žganju! Mar naj ta nočni obisk pomeni kaj dobrega?

»Ja, ja! Sredi noči, saj že grem...«

V veži so zaropotale ocklje in v slabo razsvetljeni odprti vrat se je pokazala senca le na hitro oblečenega Drenovca.

Od takih ljudi, ki so pozabili biti ljudje!

Cprav nerad, jim je v odgovor zagodrnjal:

»Kje pa naj bi bil? Vse dni garam kot živina!«

S slabo prikrito pretinjo ga je zbolel poveljnik:

»Ne počneš nič drugega, a?«

»Le kaj naj bi še, jaz-stari in in utrujen človek?!« se je sprene-

»Saj veš, zakaj smo prišli?!«

Besede so padale, kot bi sekal z bičem.

Drenovec pa ni nič rekel, le z rameni je rahlo skomizgnil.

Najbližji se je naglo stegnil in ga tako usekal po glavi, da se je nagnil k stenam.

»Ali zdaj veš, svinja partizanska!«

Drenovec je samo prikimal, kot bi hotel reči, da ve za njihovo surovost, in sedel. A oni mu tega niso dovolili:

»Stoj, če govoriš z nami!«

Tisti, ki ga je udaril prej, ga je zdaj brcnil v zadnjico.

»Zdaž pa še tole: suhih grl se ne moremo pogovarjati! Prinesi nam žganja!«

Pogoltno glave so se zarežale tem besedam in prvi je staremu že potiskal v roke steklenico.

»Zgani se! In hitro!«

Drenovec se je zdaj prvič uprl.

»Saj nimam nič pri hiši!«

»Tako? Za nas ni, za bandite pa vedno, kaj?!« se je zadiril nanj surovež.

»Ne laži in naglo prinesi!«

»Lahko vam prisežem, da nimam niti kaplje...«

Ni mogel povedati do konca: spet je dobil dve klofuti, da mu je kar zazvonilo po glavi.

»Ti, da ne bi imel! Lažeš! Prinesi!« Tisti, ki je bil najbolj ne- strpen, je že odpenjal torbico, v kateri je tičala pištola.

Poveljnik se je mirno stegnil k njemu in mu potlačil orožje nazaj:

»Boš že zvedel, saj si vajen ponočevanja! Mar ne?« je spet zbadal prejšnji.

»Sicer pa povejte, kaj bi radi tako pozno?«

»Boš že zvedel, saj si vajen ponočevanja! Mar ne?« je spet zbadal prejšnji.

»Sicer pa povejte, kaj bi radi tako pozno?«

»Boš že zvedel, saj si vajen ponočevanja! Mar ne?« je spet zbadal prejšnji.

»Sicer pa povejte, kaj bi radi tako pozno?«

»Boš že zvedel, saj si vajen ponočevanja! Mar ne?« je spet zbadal prejšnji.

»Sicer pa povejte, kaj bi radi tako pozno?«

»Boš že zvedel, saj si vajen ponočevanja! Mar ne?« je spet zbadal prejšnji.

»Sicer pa povejte, kaj bi radi tako pozno?«

»Boš že zvedel, saj si vajen ponočevanja! Mar ne?« je spet zbadal prejšnji.

»Sicer pa povejte, kaj bi radi tako pozno?«

»Boš že zvedel, saj si vajen ponočevanja! Mar ne?« je spet zbadal prejšnji.

»Sicer pa povejte, kaj bi radi tako pozno?«

»Boš že zvedel, saj si vajen ponočevanja! Mar ne?« je spet zbadal prejšnji.

»Sicer pa povejte, kaj bi radi tako pozno?«

»Boš že zvedel, saj si vajen ponočevanja! Mar ne?« je spet zbadal prejšnji.

»Sicer pa povejte, kaj bi radi tako pozno?«

»Boš že zvedel, saj si vajen ponočevanja! Mar ne?« je spet zbadal prejšnji.

»Sicer pa povejte, kaj bi radi tako pozno?«

»Boš že zvedel, saj si vajen ponočevanja! Mar ne?« je spet zbadal prejšnji.

»Sicer pa povejte, kaj bi radi tako pozno?«

»Boš že zvedel, saj si vajen ponočevanja! Mar ne?« je spet zbadal prejšnji.

»Sicer pa povejte, kaj bi radi tako pozno?«

»Boš že zvedel, saj si vajen ponočevanja! Mar ne?« je spet zbadal prejšnji.

»Sicer pa povejte, kaj bi radi tako pozno?«

»Boš že zvedel, saj si vajen ponočevanja! Mar ne?« je spet zbadal prejšnji.

»Sicer pa povejte, kaj bi radi tako pozno?«

»Saj veš, zakaj smo prišli?!«

Besede so padale, kot bi sekal z bičem.

Drenovec pa ni nič rekel, le z rameni je rahlo skomizgnil.

Najbližji se je naglo stegnil in ga tako usekal po glavi, da se je nagnil k stenam.

»Ali zdaj veš, svinja partizanska!«

Drenovec je samo prikimal, kot bi hotel reči, da ve za njihovo surovost, in sedel. A oni mu tega niso dovolili:

»Stoj, če govoriš z nami!«

Tisti, ki ga je udaril prej, ga je zdaj brcnil v zadnjico.

»Zdaž pa še tole: suhih grl se ne moremo pogovarjati! Prinesi nam žganja!«

Pogoltno glave so se zarežale tem besedam in prvi je staremu že potiskal v roke steklenico.

»Zgani se! In hitro!«

Drenovec se je zdaj prvič uprl.

»Saj nimam nič pri hiši!«

»Tako? Za nas ni, za bandite pa vedno, kaj?!« se je zadiril nanj surovež.

»Ne laži in naglo prinesi!«

»Lahko vam prisežem, da nimam niti kaplje...«

Ni mogel povedati do konca: spet je dobil dve klofuti, da mu je kar zazvonilo po glavi.

»Ti, da ne bi imel! Lažeš! Prinesi!« Tisti, ki je bil najbolj ne- strpen, je že odpenjal torbico, v kateri je tičala pištola.

Poveljnik se je mirno stegnil k njemu in mu potlačil orožje nazaj:

»Boš že zvedel, saj si vajen ponočevanja! Mar ne?« je spet zbadal prejšnji.

»Sicer pa povejte, kaj bi radi tako pozno?«

»Boš že zvedel, saj si vajen ponočevanja! Mar ne?« je spet zbadal prejšnji.

»Sicer pa povejte, kaj bi radi tako pozno?«

»Boš že zvedel, saj si vajen ponočevanja! Mar ne?« je spet zbadal prejšnji.

»Sicer pa povejte, kaj bi radi tako pozno?«

»Boš že zvedel, saj si vajen ponočevanja! Mar ne?« je spet zbadal prejšnji.

»Sicer pa povejte, kaj bi radi tako pozno?«

»Boš že zvedel, saj si vajen ponočevanja! Mar ne?« je spet zbadal prejšnji.

»Sicer pa povejte, kaj bi radi tako pozno?«

»Boš že zvedel, saj si vajen ponočevanja! Mar ne?« je spet zbadal prejšnji.

»Sicer pa povejte, kaj bi radi tako pozno?«

»Boš že zvedel, saj si vajen ponočevanja! Mar ne?« je spet zbadal prejšnji.

»Sicer pa povejte, kaj bi radi tako pozno?«

»Boš že zvedel, saj si vajen ponočevanja! Mar ne?« je spet zbadal prejšnji.

»Sicer pa povejte, kaj bi radi tako pozno?«

»Boš že zvedel, saj si vajen ponočevanja! Mar ne?« je spet zbadal prejšnji.

»Sicer pa povejte, kaj bi radi tako pozno?«

»Boš že zvedel, saj si vajen ponočevanja! Mar ne?« je spet zbadal prejšnji.

»Sicer pa povejte, kaj bi radi tako pozno?«

»Boš že zvedel, saj si vajen ponočevanja! Mar ne?« je spet zbadal prejšnji.

»Sicer pa povejte, kaj bi radi tako pozno?«

»Boš že zvedel, saj si vajen ponočevanja! Mar ne?« je spet zbadal prejšnji.

»Sicer pa povejte, kaj bi radi tako pozno?«

»Boš že zvedel, saj si vajen ponočevanja! Mar ne?« je spet zbadal prejšnji.

»Sicer pa povejte, kaj bi radi tako pozno?«

»Boš že zvedel, saj si vajen ponočevanja! Mar ne?« je spet zbadal prejšnji.

»Sicer pa povejte, kaj bi radi tako pozno?«

»Boš že zvedel, saj si vajen ponočevanja! Mar ne?« je spet zbadal prejšnji.

»Sicer pa povejte, kaj bi radi tako pozno?«

»Boš že zvedel, saj si vajen ponočevanja! Mar ne?« je spet zbadal prejšnji.

»Sicer pa povejte, kaj bi radi tako pozno?«

»Boš že zvedel, saj si vajen ponočevanja! Mar ne?« je spet zbadal prejšnji.

»Sicer pa povejte, kaj bi radi tako pozno?«

»Boš že zvedel, saj si vajen ponočevanja! Mar ne?« je spet zbadal prejšnji.

leč in to bi bil pravi čudež! Časi čudežev pa so že zdavnaj minili!

— Če že, samo da bi bilo čimprej vsega konec!

Pokazal jim je dobro zaprt sod, okoli katerega je zaudarjalo po kislo-alkoholnem vretju!

Belčki so se spogledali...

»Res nimam nič drugega? Nič kuhanega?«

»Če me takoj ubijete — nič!«

Poveljnik je pogledal po kotih. V enem je stal kotel za kuhanje žganja. Belogardist se je vseka- kor nečesa domislil, zakaj obraz mu je preletel čuden nasmeh. Pomignil je z glavo in ukazal:

»Potem pa naglo pripravi in skuhaj!«

Drenovec je začudeno pogledal vanj, kot da ne verjame tej nalogi, in zini:

»Saj to bi vendar predolgo trajalo!«

Oficir je zamahnil z roko in odločno odsekal:

»Naj te to nič ne skrbi! Koliko časa potrebuješ, da bo kuhano prvič?«

Drenovec se je popraskal za ušesom in rekel:

»Manj kot uro ne bi mogel!«

»Zakuri! To ti bo pomagalo!« je revnil belec.

Potem so odropotali spet gor v hišo, spodaj v kleti pa se je go- spodar mučil s kuho. Ob njem je ostal le eden, ki ga je stražil, mu delal »družčino« in ga priganjal.

Drenovec se je upiralo vse skupaj, a kaj je hotel: z ničemer si ni mogel pomagati! Kuhali so ga pogrebščino, ki ga je čakala.

Tam zgoraj pa so vse premeta- li, razbili, kar se je razbiti pač dalo, in v pričakovanju novine pili iz svojih čutaric, kar še ni bilo praznih. Vse bolj jih je prev- zemala pijanost in z njo je nara-ščala tudi surovost. Ena skupina se je pognala tudi v hlev, zaklala prašiča, odvezala kravo in brskala tam okoli... To je slišal v klet tudi gospodar. Spet ga je skrbel bunker pod jaslimi!

Poveljnik je pogledoval na uro in, ko se mu je zdelo že preveč, je stopil na kraj stopnic in zavpil:

»Ali je že priteklo?« Očitno je bil kmečki fant, zakaj razumel se je na žganjekuho.

Tisti stražar tam spodaj se je oglasil namesto starega:

»Že! Dve steklenici sta že polni!«

»Prinesi!... In s seboj privleci starca!«

x x x

mali oglasi

prodam

Prodajam 25 pr. suhih bukovih
drv-cepanic. Cena 3.500 din. Na-
slov v oglasnem oddelku 4547

ostalo

Radiomehanika, sposobnega vo-
diti delavnico, sprejemmo. Dru-
žinsko stanovanje zagotovljeno.
Nastop službe takoj. Stanovanjs-
ka skupnost Skofja Loka 4548

Drevesa vseh vrst ima na zalo-
gi drevesnica Bašelj 4570

Za silvestrovanje iščemo glasbe-
ni ansambel za hotel Evrope v
Kranju. Ponudbe sprejema Deli-
katesa Kranj 4571

Restavracija Park in hotel Evro-
pa v Kranju sprejmeta več spo-
sobnih natakarjev-ic, točjak in
snažilko. Kandidati naj se osebno
zglase v upravi podjetja Delika-
tesa, Kranj 4572

objave

»POSLOVNI ČAS TRGOVIN V
DNEH DRŽAVNIH NOVEMB-
RSKIH PRAZNIKOV 1961:

v torek, dne 28. novembra, bo
običajni poslovni čas, kot vsak
delavnik, t. j. dopoldansko in po-
poldansko poslovanje.

v sredo, dne 29. novembra bodo
zaprte vse prodajalne razen tistih,
ki so odprte vse dni v letu (kot
n. pr. kranjska Delikatesa ves dan
in nova mesnica na Maistrovem
trgu v Kranju dopoldne).

v četrtek, dne 30. novembra, bo
poslovni čas kot običajno ob ne-

deljah, le da bodo odprte od 6. do
9. ure zjutraj tudi prodajalne
mleka in dopolne dežurne prodaj-
alne kruha.

JUGOSLOVANSKA LOTERIJA POROČILO

o zrebanju srečk Jugoslovanske
loterije na dan 25. novembra 1961
v Beogradu

Srečke s končnicami so zadele	dobitek din
00	1.000
40	800
09450	60.000
44240	100.000
49240	100.800
223690	500.000
413330	500.000
171	5.000
13301	60.000
22311	40.000
40411	60.000
42331	80.000
85611	80.000
531191	1.000.000
607651	4.000.000
2	40
27822	40.400
956372	800.400
73	800
383	3.000
693	10.000
04	800
064	3.000
234	3.000
06474	60.000
13904	60.800
35374	80.000
39474	100.000
74214	40.000
15	1.000
45	800
95	1.000
565	5.000
23935	80.000
34395	41.000

35445	300.800
43755	80.000
47125	40.000
52005	40.000
6	400
48266	40.400
5457	20.000
21587	40.000
27377	60.000
21007	100.000
36937	40.000
402497	2.000.000
48	2.000
68	800
88	800
98	800
218	3.000
19038	200.000
19708	60.000
79228	100.000
49	800
4239	20.000
6779	20.000
23409	60.000
62599	60.000
66249	40.800
569209	800.000

Na Bledu sankška proga

Pred kratkim je bil na Bledu
sestank sankških športnih de-
lavcev, ki ga je sklicala Zveza za
telesno kulturo Slovenije. Sestan-
ka so se udeležili predstavniki
sankških klubov z Jesenic, iz
Bohinja in od drugod in sekretar
Zveze za telesno kulturo Slove-
nije, Stane Lavrič ter predsednik
Sankške zveze Slovenije Edi De-
lopst. Namen sestanka je bil ugo-
toviti potek priprav za zimski
program in se pogovoriti o grad-
nji novih sodobnih sankških
prog na Gorenjskem. Le-te so
nujno potrebne za razvoj sank-
škega športa pri nas, z njimi pa
bi lahko konkurirali tudi za ev-
ropsko mladinsko prvenstvo v le-
tu 1963.

Pravih sankških prog, ki bi
ustrezale mednarodnim predpi-
som, pri nas nimamo. Tudi zna-
na proga Belvedere v Bohinju ni

zgrajena po obstoječih predpisih,
ki zahtevajo okoli 1200 m dolgo
progo, zaledeno in v krivinah
dobro zavarovano z visokimi ste-
nami. Strokovnjaki so že pregle-
dali terene v Bohinju, v Kranjski
gori in na Bledu. Ugotovili so, da
je v ta namen nadvse primeren
hrib Straža. Tu bi sankška pro-
ga lahko potekala po sedanjem
kolovozu. Načrti bodo kmalu pri-
pravljeni, težko pa bo zagotoviti
11 milijonov, ki bi bili potrebni
za to gradnjo.

Gradnja sankške proge na
Bledu ima precej prednosti pred
gradnjo druge. Na Bledu je nam-
reč pozimi ogromno neizkorišče-
nih prenočitvenih zmogljivosti, ob

progi je že žičnica, v bližini je
vodovod, teren ima severno lego
itd. Ker bo zgraditev te proge
brez dvoma pomenila pomemben
element pri poživitvi zimske se-
zone na Bledu, bodo vsi pristojni
forumi gradnjo verjetno z razu-
mevanjem podprli. Domnevajo, da
bodo z denarjem pomagala tudi
gostinska podjetja.

Udeleženci omenjenega sestan-
ka so ugotovili, da je na Gorenj-
skem sankški šport že močno
razvit in le pomanjkanje dolgih
prog zavira nadaljnji razvoj. V
zadnjih nekaj letih imamo vse več
tekmovalcev, nekateri posamezniki
pa so dosegli uspehe tudi v tu-
jini. — F. S.

OBVESTILO

Zaradi otvoritve novega mostu preko Kokre,
bo od 29. novembra 1961 dalje preusmerjen cestni
promet v mestu Kranju takole:

Prešernova ulica, to je glavna ulica od Tito-
vega trga do Majstrovega trga pri Delikatesi, bo
zaprta za kolesarje in voznike vprežnih vozil. Tav-
čarjeva ulica, to je stranska ulica od hotela Evrope
do Majstrovega trga, pa bo odprta v obe smeri za
kolesarje in voznike vprežnih vozil. Za motorna
vozila pa bo ta ulica ostala še naprej zaprta.

Za tovorni promet bo vožnja preko mostu mo-
goča le iz mesta proti Hujam, ker bo cesta eno-
smerna.

Vse voznike in kolesarje opozarjamo, da se
vestno in točno ravnaajo po cestno prometnih pred-
pisih in postavljenih znakih.

Komisija za varnost prometa
ObLO Kranj

'Oarteks' KRANJ

ČESTITA ZA DAN REPUBLIKE
VSEM DELOVNIM LJUDEM IN
SE CENJENIM ODJEMALCEM
PRIPOROČA ZA NAKUP

GORENJKA

TOVARNA
ČOKOLADE
L E S C E

ČESTITA ZA DAN REPUBLIKE
VSEM DELOVNIM LJUDEM
IN SE CENJENIM ODJEMALCEM
PRIPOROČA

Ob Dnevu republike
vsem iskrene čestitke

Trg. podjetje »LJUBELJ« Tržič

KOVINAR

KRANJ

Priporočamo stroje najnovejše
izvedbe za tekstilno industrijo in
hkrati čestitamo vsem delovnim
ljudem ob praznovanju
Dneva republike

OB DNEVU REPUBLIKE
VSEM ISKRENE ČESTITKE

Trgovsko podjetje »LJUBELJ« Tržič

Vsem članom in poslovnim prijateljem
čestita ob PRAZNIKU REPUBLIKE

Trgovinska
zbornica
za okraj Kranj
v Kranju

Tekstilna industrija

TISKANINA-INTEKS

„TEKSTILINDUS“

KRANJ

Predilnice - Tkalnice - Barvarne - Tiskarna - Aperture - Sivalnica

Poštni predal: 75
Telefon: 28-81
Tekoči račun pri NB Kranj 607-11-15
Brzajavni naslov: Tekstilindus Kranj

Izdeluje: prejo iz bombaža in umetnih vlaken,
vigogno prejo, vato, popeline, zefirje, delene, kretone,
kanafase, cice, satinete, batiste, bombažne podloge, fla-
nele, moltone, barhente, velvotone, duvetine, raznovrstno
surovo, beljeno in barvano platno, navlajne rute, robce,
flanelaste rjuhe, keper za delovne obleke, kaliko in
odeje raznih vrst

Iz v a ž a : cice, delene, kretone, popeline, satinete, bar-
hente, duvetine, flanelo itd.

U v a ž a : surovine, barve, kemikalije in utenzilije

Hans Werner Richter

51

PORAŽENI

Ko so stopili skozi vrata je videl Guehler on-
stran ceste nekoga, ki se je obrnil, ko so se po-
javili, in se pričeli sprehajati sem ter tja.

»Svinje,« je pomislil, »preklete svinje.«

Spet je čutil strah, ki se je prebujal v njem in
ka davil. Pred vrati je stal bolniški avtomobil.
Privzdignili so Pipsa in ga porinili v avtomobil
kakor žival. Zavpil je in tiho zastokal.

»Nehaj se emeriti!« je dejal bolničar z gnili
zobmi in se zarežal Guehlerju.

»Bodite vendar previdnejši,« je dejal Guehler.

»Ta ni zaslužil drugega, prase.«

Guehler ni odvrnil. Vzel je vrečo in jo dal
Pipsu.

»Pazi na svoje stvari.«

»Da,« je šepnil Pips.

Bolničarja sta stala zraven njega. Nista pustila,
da bi bil sam s Pipsom.

Guehler je dejal:

»Na svidenje, Pips.«

Toda bolničarja sta mu pred nosom zaloputnila
vrata.

»Umakni gobec,« je dejal tisti z gnili zobmi.

Guehler je stopil korak nazaj in dejal:

»Zapri ti raje svojega!«

Bolničar se je zasmejal. Napolnili zobje v
ustih so mu kazali okrogel obraz.

»Kaže, da si občutljiv, kaj?«

»Izginite!« je dejal Guehler hladnokrvno, toda
roke v žepih so mu drhtele.

Bolničarja sta zlezla v avtomobil, ki je odpeljal
po taboriščni cesti proti velikemu glavnemu vhodu.
Guehler je nekaj časa gledal za avtomobilom.

Izpod jekleno sivga neba so padale počasi bele,
kosmate snežinke.

Potem se je obrnil in stopil v barako. Za hrbtom
je čutil poglede z druge strani ceste.

Popoldne so se postrojili pred barako zaradi sve-
čanega spuščanja zastave. Pred vrstami so tekali
naredniki in jih urejali.

»Italijanski svinjak,« je zavpil narednik, ki je
stal pred Guehlerjem in gledal četo.

Ameriški kapetan je pregledal četo. Nemški ba-
taljonski narednik je stopil iz barake in zavpil:

»Pozor!«

Zravnali so se. Stali so v četrterredih vzdolž
taboriščne ceste.

»Pozdrav na desno!« je zavpil bataljonski na-
rednik.

Potem je stopil nekaj korakov proti amerškemu
kapetanu in pristavil roko h klobuku.

»Tretji bataljon pripravljen za spuščanje za-
stave!«

Ameriški kapetan je odzdravil. Z one strani bo-
dede žlee iz ameriškega vojaškega taborišča je bilo
slišati zvoke ameriške narodne himne. Stali so togi
in zravnan, dokler zadnji zvoki niso utihli v snež-
nem meteu. Bataljonski narednik je s stisnjenimi
koleno stal pred četo, z roko ob klobuku, in otrplo
streljal tja, kjer so daleč zunaj, spuščali nevidno
ameriško zastavo. Potem so jih spet steli.

»Voljno!« je zavpil bataljonski narednik.

Hrupno so stekli nazaj v barake. Slekli so pla-
šče in poskakali v postelje.

»Ljubi bog!« je dejal Buchwald. »Vselej enako
granje. Odstopiti, nastopiti, in to vedno vojaško.«

»Prevzganje za demokracijo,« je dejal Grund-
mann.

Oba sta sedela poleg Guehlerja na postelji.

Guehler je zrl predse. Premišljeval je o večeru in
včerašnjih grožnjah pretepačev, Buchwald je dreg-
nil Guehlerja.

»Kaj praviš k temu?«

»Vojska je vojska. Povsod je enaka.«

Opazil je nekega narednika in tri podčastnike,
ki so stopili v barako. Narednik je imel na rokavu
tri bele trakove, podčastniki pa po enega. Prišli so
z resnimi obrazi.

»Enake oči imajo,« je pomislil Guehler.

»Podčastnik Buchwald,« je dejal narednik.

Buchwald je počasi vstal. Vstajal je sila počasi,
toda Guehler je videl, da je spremenil barvo obraza.

»Jaz sem Buchwald.«

»Obnašajte se po vojaško,« je dejal narednik
tiho in ostro.

Buchwald ga je pogledal in ni ničesar dejal. Z
drobnimi živahnimi očmi je strelal v narednika.

»Govoriti moramo z vami na samem.«

Obstopili so ga in odšli z njim k vratom. Tam so
se ustavili.

»Izdajalec ste.«

»Jaz?« je vprašal Buchwald.

»Da, ker izpodkopujete moralno oboroženih sil.«

»Od kod veste to, gospod narednik?«

»Ne odgovarjajte tako predrzno. Postavili vas
bomo pred taboriščno častno sodišče. Zreli ste za
večala.«

»Dokazati mi morate.«

»Lahko vam dokažemo.«

»Kaj?«

»Dejali ste, da je bela zastava nemško tajno
orožje.«

»Tega nisem dejal.«

»Priče imamo.«

»Ne,« je dejal Buchwald, »ne, dejal sem le, da
to pripovedujejo kot šalo.«

»Tako? In mi naj vam verjamemo?«

»Res je.«

»Kot podčastnika vas ne moremo kar pobiti. Gre
za čast podčastniškega zbora. Zato vas bomo posta-
vili pred častno sodišče.«

»Saj vendar nisem ničesar dejal.«

»O tem bomo odločali mi.«

Narednik in trije podčastniki so prezirljivo opa-
zovali Buchwalda.

»Pomislite vendar, človek. Vojak ste in prisegli
ste führerju.«

»Da, gospod narednik.«

»Obvestili vas bomo.«

Se enkrat so pogledali Buchwalda, kakor stenico,
ki jo je treba zmečkati, in odšli ven.

»Ščeneta,« je šepetal Buchwald, »prekleta šče-
neta.«

V obraz je poblede od strahu in jeze. Zgrabil
je Guehlerja za ramena in ga stresel.

»Kaj naj storim, kaj? Vsakomur, ki se me ho-
dotakni, bom prerezal vrat.«

»S čim neki, s skrhanim kuhinjskim nožem?«

Buchwald je legel na posteljo.

»Od tod moram! Takoj bom šel k Američanom.«

»Danes zvečer pojdemo,« je dejal Guehler.

»Nekdo mi je danes pripovedoval,« je dejal
Grundmann, »da so nekoga pred tedni prisilili, da
je napravil samomor. Obsodili so ga na smrt, mu
dali vrh in ga zaprli v prazno sobo. Do jutra se je
obesil.«

»In kaj so dejali Američani?«

»Ujetniška psihoza. Samomor, preprosta zadeva.«

Zvečer so oblekli plašče in odšli ven. Skozi goste
snežinke so svetile luči žarometov.

»Prav, da sneži,« je dejal Guehler.

Nista mu odgovorila. Ovrtnike so visoko privi-
hali in potegnili čepice prek ušes. Pred glavnim
vhodom je še vedno stalo božično drevesce.

Sli so po veliki cesti, ki je znotraj ograje peljala
okoli taborišča. Buchwald je dejal:

»Paziti moramo na straže. Če nas opazijo, je
konec.«

Zaustavili so se v senci ene od barake. Oprezali
so proti velikemu vhodu, za katerim so stale močno
razsvetljene ameriške barake. Pred vrati je stalo
pet ujetnikov. Počasi so hodili sem ter tja.

CANKARJEVCI

Šli so tudi nazaj v Poljansko dolino, kjer je bilo še vedno moč dobiti kakšno orožje in municijo. To je bilo za bataljon še vedno najvažnejše vprašanje. Ko je tja odšla petčlanska patrulja, je bil v njej tudi Gašper, ki pripoveduje o tem takole:

»... Vodial nas je domačin Jakcev Janez iz Selc. Odgazili smo čez Novaka, čez Podlonk, potem čez Jesenovce in v Zali log. Tam so naši z nekim fantom že imeli zveze. Menda je bil Strujevec, če se prav spominjam. Ta mi je potem povedal, kje je municija. Morali smo naprej in ubrali smo jo proti Farjemu potoku.

Ves čas smo morali gaziti sneg. Tisto noč smo hudo izčrpani prilezli v Farji potok. Bilo je ravno na moj god — 6. januarja, zato se tega natanko spominjam.

Čez dan smo se zadrževali v neki bajti pri zanesljivih ljudeh in čakali. Tam so nam priskrbeli municijo. Bila je še v skatlah; taka za strojnice. Obenem smo dobili še zaboj nasekanih ročnih bomb! Ni nam bilo žal truda, ki smo ga čutili v kosteh, kajti dobili smo dragocena darila, da dragocenejših v tistih časih niso mogli misliti.

Bogato obloženi smo hodili še teže kakor prej iz Dražgoš. Ključ težavni hoji smo se vračali v našo »republiko« po drugi poti. Vodič nas je peljal tako, da smo prišli iz tistih hribov in kotanj nekje blizu Rudnega. Od tam pa smo jo kar po poti mahnili naravnost v našo svobodo!

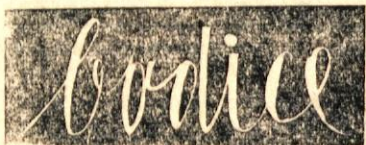
Med potjo se nam je zgodilo še nekaj. Z nami je bil tudi neki Javorčan s Poljanskih hribov. V Farjem potoku nas je prosil, da bi pogledal malo domov, kajti od tam da ima čisto blizu. Bil je eden tistih, ki se nam je pridružil v decembrski vstaji. Dovolili smo mu, posebno še, ker je obljubil, da se bo zamudil komaj toliko, da se bomo mi odpodili... Mi smo medtem že dobili municijo, a ga še ni bilo. Čakali smo nekaj časa, a dočakali ga nismo... Zaradi enega moža manj smo nosili še teže, razen tega pa smo bili še ob enega borca.

Municijo so nabirali povsod, kjer je kazalo, da je kaj. Kljub snegu so patrulje križarile za njo, kot bi bila magnetna. Tudi v odročno Davčo je šla patrulja sedmih tovarišev, ki jo je vodil Silvo Štibelj. Hodila je podobno kot tista v Farji potok in premagovala napore, ki jih je povzročala zima. Hodili so dva dni, vendar je bilo vredno žrtvovati toliko truda: dobili so več tisoč nabojev! In če pomislimo, da so dosti kasneje imeli partizani le malo streliva, si lahko predstavljamo, da je bilo to pravo bogatstvo, če že ne kar zaklad!

Tiste dni res ni pogosto pokalo, zato bi kdo pomislil, da so tudi Cankarjevce končno poglani v hribe, kjer je preveč snega, da bi mogli karkoli podvzeti. Toda partizani so delali in živeli. A vse tako, da Nemci niso ničesar videli. Prinašanje municije in orožja je bilo prikrito njihovim očem, vojaško utrjevanje še bolj. To še nikoli ni bilo tako intenzivno ko prav te dni. Sicer si Nemci niso delali utvar, da so Cankarjevce že uničili in onemogočili, zato so medtem zbirali svoje sile. Mislili so, da Cankarjevci sredi zime ne bodo mogli pokazati tako ostrih zob, kot bi jih v kopnem.

Prav zato pa je bil pohod skupine proti Bledu in ki je pri Ribnem obšteljevala nemško patruljo, toliko pomembnejši. Ne toliko zato, ker bi to ocenili kot velik podvig, temveč zato, ker so se sredi ostre zime in sredi Gorenjske spet oglasile partizanske puške!

S to patruljo je bil tudi preživeli Marko Čadež, ki pripoveduje o tem pohodu takole:

Veste, odkar se je »podražil«

sladkor, se imenito zabavam. Seveda mi doma ni z rožicami poslano, prijetno je pa kljub vsemu. Marjana je že ves teden taka kot osa. Kako ne bi bila, ko pa jo je v tistih »hudi« časih popadla še hujša sladkorna mrzlica. Dva dni in tretjega pol menda ni počela drugega, kot tekala iz trgovine v trgovino in nakupovala sladkor. Svaril sem jo, češ — nikar ne nasledaj ženskam, pa je bilo vse skupaj bob ob steno. Ko obsedena je ponavljala: »Podražilo se bo, boš videl, da se bo!« — Zdaj pa vse dni prežveva vrečke s sladkorjem in venomer nekaj računa.

Na uho mi je prišlo, da se je pred nekaj dnevi odpravila v tisto trgovino, kjer že več let nakupuje živila. Zaupno je vprašala poslovoščkinjo, če ima kaj prida zalogo sladkorja.

»Pa ne da bi vam ga zmanjkalo.« se je začudila poslovoščkinja. »Saj ste ga vendar zadnjič toliko nakupili, da sem se kar čudila.«

»Kaj bi mi ga zmanjkalo,« je prhnila Marjana. »Vprašam le, če vam ga lahko kaj prečam. No, če ste vsi taki, vam ga lahko odričem 100 ali 200 kg.«

Takih potrošnikov — gostov, kot je moja Marjana, je še precej. In ti zdi porajajo trgovinam, kjer so sladkor nabavili, naj ga vzamejo nazaj... — No, če boste v stiski za sladkor, se kerna Marjano obrnite. Stavim, da ga bo

začela čez mesec, dva prodajati po znižani ceni. Ko bi ga le, saj prej ne bom imel mirnega življenja. Preklicani sladkor!

To pot sicer nisem imel namena prehoditi udrihati po grešnikih, enega pa le ne morem pogostiti. Takole je s to stvarjo.

Ko so 23. novembra dopoldne dijaki Tehniške teletilne šole v Kranju sedli k dopoldanskim malici, so s vsem lepm začeli zmrdovali nad belim kruhom.

»Jaz bi jim že pokazal! Presiti so, vsega imajo preveč. Zdaj se jim že beli kruh upira!« Tako bo menda rekel marsikdo.

No, hudo krivico bi jim prizadejali, če bi jih takole grajali. Čisto po pravici so se zmrdovali. Bel kruh, ki so ga dobili za malico, ni zaslužil imena »bel« niti »pečen«. Ze na oko si lahko opazili, da so ga peki kranjske mestne pekarnice prekmalu potegnili iz peči, razen tega pa je imela sredica nekakšne velike temnošive lise. Tisti sivi »okraski« so bili iz črne moke. Seveda so 8 kg kruha vrnili pekarni in zanj dobili 9 kg belega kruha. Čisto dobra zamenjava, kaj? — Menda so minili tisti časi, da bi si lahko peki privoščili takšne svoščine. Med okupacijo bi jim to človek oprostil, zdaj pa naj bo dobrega belega kruha na pretek!

Tako — zdaj se pa spet pomenimo o čem drugem. Povedal vam bom zgodbo, ki sem jo ondan slišal v Radovljici.

Bilo je prejšnji teden, ko je na vsem lepem pritisnil tisti prekliani mraz. Tistokrat se je mrazu navkljub mudil na Gorenjskem tudi neki študent iz Afrike, ki študira na ljubljanski univerzi.

ŠPORT • ŠPORT • ŠPORT • ŠPORT • ŠPORT

PRETESNA ZMAGA

„Triglav“ se vrača iz Ljubljane s polnim izkupičkom

Ljubljana, 26. novembra — Danes dopoldne je bila na igrišču »Ilirije« v Ljubljani zadnja prvenstvena tekma SCL v jesenski sezoni. Srečala sta se tekmeča z dna lestvice, domača »Ilirija« in kranjski »Triglav«. Srečanje je spremljalo okoli 1000 ljudi, vodil pa ga je zvezni sodnik Tavzes — povsem zadovoljivo.

Moštvi sta se s sodniki Tavzesom (glavni) in Krušnikom (zelo slab pomočnik) ter Čučnikom predstavili v naslednjih postavah:

ILIRIJA — Porenta, Ahlin, Bremec, Sabol, Čretnik, Podlipnik, Judež, Dermastja, Rojina, Kotič in Končič; TRIGLAV — Brezar III, Brezar II, Rozman, Jerman, Perkovič, Martinovič, Gošče, Verbič, Bajželj, Norčič in Binkovski.

Kranjčani so bili, razen deloma v drugem polčasu, boljše moštvo in so zasluženo zmagali. Gol je dosegel v 26. minuti prvega polčasa Binkovski, ki je prvič oblekel dres prvega moštva. Razen njega je v moštvo »Triglava« debitiral še mladinec Verbič.

Igra »Triglavanov« je bila polna poleta. Posebno v prvem pol-

času so domačine stisnili na njihovo polovico in uprizorili napad za napadom na njihova vrata. Zaradi dobro pokritega Bajželja, pa deloma tudi zaradi napak v krilski vrsti, so bili vsi napadi nagajeni le z enim zadetkom v črno. V drugem polčasu so Kranjčani nekoliko popustili in dovolili, da so domačini sredi polčasa prezele iniciativo v svoje roke. Vendar so bili tudi v tem delu igre igralci »Triglava« nevarnejši, toda žal nekoliko neprecizni.

V prvem polčasu je glavni sodnik Tavzes na intervencijo stranskega sodnika razveljavil popolnoma regularen gol, ki ga je dosegel Kranjčan Bajželj. Pri »Triglavu« lahko posebej pohvalimo desno krilo Gošteta, v obrambi Brezarja II, pa Binkovskega, ki je

zadovoljivo prestopal svoj ognjeni krst. Tudi vratar »Triglava« Brezar III je lovil nekaj nevarnih žog.

S to zmago se je »Triglav« odlepil od predzadnjega mesta na prvenstveni lestvici in si nekoliko izboljšal položaj pred spomladanskim delom prvenstva. — k

IZBIR ZA REPUBLIŠKO PRVENSTVO

Kranj, 26. novembra — Namiznoteniški klub Triglav je izvedel izbirne tekme mladincev za udeležbo na republiškem prvenstvu, ki bo v Mariboru 29. novembra. Kelvišar, Markun in Pogačar, ki so se uvrstili na prva 3 mesta, bodo skupaj s Freilihom zastopali Triglav na prvenstvu. Na izbirnih tekmah najboljših pionirjev iz pionirskih sol je zmagal Fatur 8 pred Zormanom 7 in Gabrieličem 7.

Prijateljski mednarodni hokej na ledu

Dober odpor močnemu nasprotniku

Jesenice: Reissersee 6:9
Jesenice, 26. nov. — Kot peta tekma letošnje hokejske sezone na Jesenicah je bila sinoči odigrana pod Mežakljo prijateljska medna-

rodna tekma med našim državnim prvakom HK Jesenice in Reisserseejem iz Zahodne Nemčije — moštvo, ki je osemkrat osvojilo naslov državnega prvaka in je trenutno na tretjem mestu v državi. Gostje so premagali Jeseničane z 9:6 (3:0, 1:3, 5:3). Pred okoli 3000 gledalci sta sodila tekmo Pogačnik (Jugoslavija) in Rohr (Zahodna Nemčija). — Jeseničani so nastopili v naslednji postavi: Novak, Petrič, Brun, Trebušak, Kristan, Smolč, Felc, Tišler, Valenar, Kliner, Jan I, Jan II, Hribar in Mlakar. Strelci so bili: Tišler 4 in Kliner 2 za Jesenice in Herzog 4, Petrič 3 in Seiler ter Kuba pa enega.

Zadnji športni rezultati

II. zvezna liga — zahodna skupina

Lokomotiva: Proleter 3:3
Trešnjevka: Varteks 4:0
Železničar: Šibenik 3:0
Karlovac: Celik 1:0
Sloboda: Borovo 3:1
Split: Maribor 0:2

Slovenska conška liga

Kovinar: Rudar 2:1
Sobota: Ljubljana 4:2
Kladivar: Triglav (Lj) 1:2
Gorica: Slovan 0:0
Odred-Krim: Celje 3:2
Ilirija: Triglav (Kr) 0:1

Evropski prvak Miro Cerar

bo sodeloval na telovadni akademiji

Letos poteka 40 let, odkar je bila ustanovljena v Stražišču pri Kranju prva telesovzgojna organizacija. V teh dneh bo minilo 40 let, ko so se zbrali pionirji stražiške telesne kulture in začeli v »Sokolu« organizirano razvijati telesno kulturo. Prvi predsednik Leon Mataje in njegov naslednik Franc Benedik imata največji zaslug za razmah te oblike vzgoje med mladino.

Prvi skromni telovadni dom je bil med zadnjo vojno požgan. Pod vodstvom Franca Omana pa so se vaščani takoj po osvoboditvi lotili gradnje novega modernega doma in pri gradnji pomagali z 9.000 prostovoljnimi urami. Dom »Partizana« je danes tako spet postal

zbirališče številne mladine, ki pridno vadi. Prav v teh dneh pa se članstvo pripravlja na veliko akademijo ob 40-letnici. Na telovadni akademiji, ki bo 28. novembra, bo nastopilo 115 članov domačega Partizana — od najmlajših pa do članov. Program, ki obsega 15 točk, je zelo pestro sestavljen, obogatil pa ga bo še evropski prvak Miro Cerar iz Ljubljane. Razen njega bodo nastopili še Oblak, Srot, Stražišar, Čelensnik, Pogačnikova in drugi.

Z veličasno prireditvijo, katere pokrovitelj je Vinko Hafner, bo stražiški Partizan kar najdoslejnejše proslavil ne samo 40-letnico društva, temveč tudi 20-letnico vstaje in Dan republike. — J.J.

NAŠ RAZGOVOR

Najbrž ni bolj znane stvari na Gorenjskem, kot je podatek, da ima Janez Pold — dolgoletni »jastrebi planiške skakalnice« tri sobe polne trofeje. Tega vrhunskega športnika smo povabili na novinarski večer, ki je bil pretekli teden v Dovjem, da bi športnim prijateljem povedal nekaj vtisov iz svojega športnega delovanja.

Kdaj ste se začeli ukvarjati s skakalnim športom?

S skakalnim športom sem se za-

res je, da sem imel uspehe doma in na tujem. V svojih nastopih sem dosegel dvanajst prvih mest. Imam tudi štiri do pet naslovov državnega prvaka. Razlogi za te uspehe so najbrž v temeljitih pripravah in v naklonjenosti do skakalnega športa.

Kdaj in zakaj ste se poslovili od skakalnega športa?

Umaknil sem se s skakalnice, ko sem dosegel svoj višek. Pre-

V senci skakalnice

čel ukvarjati v rani mladosti. Takrat seveda še nisem vedel, da se bom uvrstil med vrhunske skakalce.

Kdo je bil vaš vzornik in kakaj? Vzornikov pravzaprav nisem imel. Največ mi je pomagala vaška učiteljica Minka Rabič, ki ima velike zasluge za moj razvoj. Z dvanajstim letom sem se z njo napotil v Sarajevo, kjer sem prvič skakal kot mladinec. Kakšnega posebnega uspeha takrat nisem dosegel.

Bili ste precej let neprekosljivi na smučarskih skakalnicah. Večkrat ste osvojili državno prvenstvo in druga prva mesta na raznih domačih in tujih tekmovanjih. Kaj mislite, kje tiči vzrok za vaše nepozabne uspehe v jugoslovanskem in mednarodnem skakalnem športu?

pustil sem svoje mesto mladšim telovalcem.

Kaj menite o jugoslovanskih skakalcih, o uspehih vašega rojaka Pečarja, Slibarja, Jemca in drugih nadarjenih skakalcev? Ali so že dosegli svoj vrhunec?

Dve leti po mojem umiku ni bilo na naših skakalnicah pravega nastavnika. Potem so se uveljavili mladi, ki imajo lepe izgleda za prihodnost. Mladi skakalci pa so v svojih možnostih precej izenačeni. To je prednost, ki bi jo bilo treba izkoristiti za njihovo rast.

Kje so vzroki za tako nagel vzpon naših mladih skakalcev?

Vzroki so brez dvoma v nadarjenosti teh mladih skakalcev.

Da se povrtno v vaš domači kraj — Mojstrano. Znano je, da

vzgajate rod mladih skakalcev. — Kaj menite, ali boste med njimi našli in vzgojili svojega naslednika?

Naslednik je najbrž že Pečar. Nedvomno pa bomo iz šolarjev spravili še kakšnega nadarjenega skakalca pokonci.

Znano je, da imate sina Janeza. Ali mislite, da se bo tudi on kdaj pogljal čez planiško velikanko?

Za sedaj v sanjah v očetovi koži.

Povejte nam še kaj za konec.

Makoj sem skakal s smučmi po širnem svetu, sedaj pa skakačem za gugaljo po naših gorah. — M.Z. — Z.T.

NESREČE

V ZAGRAJU JE GORELO

V četrtek, 23. novembra ob 23.30, uri je začelo goriti gospodarnost poslojpe Franca Lukanca iz Zagrada pri Dupljah. Ogenj je začel ostreže bleda, kupe in shrambo za orodje. Vzroka požara še niso pojasnili, vendar je možno,

da je prišlo do požara zaradi ne previdnosti. Lukančevci so namreč odlagali pepel v leseno posodo. Materialna škoda znaša okrog 600 tisoč dinarjev.

POŽAR PRI »ČEVJARJU«

V četrtek, 23. novembra, ob 21.30 je prišlo do požara v delavnici obrtnega podjetja »Čevljar« v Gorenji vasi. Ugnje in polizdelki, ki so ležali preblizu

vroče peči, so se vneli. Kljub temu, da je ogenj uspešno hitro pogasili, je nastala najmanj za 100 tisoč dinarjev škoda.

VZEL SI JE ŽIVLJENJE

V četrtek, 23. novembra zvečer, si je vzjel življenje 34-letni A. H. iz Škofje Loke. Vzrok, zakaj je prišlo do samomora, še ni pojasnjen. Znano je samo to, da je tega večera nekaj pred čisto uro prišel domov in se ustrlel.